Муҳтарам газетхон!
Сиз қайси бадиий асарларни жон-жон деб келгуси асрга — келгуси мингйилликка олиб ўтасиз?
Жавобингизни кутамиз!

2 - 3-бет

Хотирлайдиган, қадрлайдиган инсонларимиз кўп.

4-бет

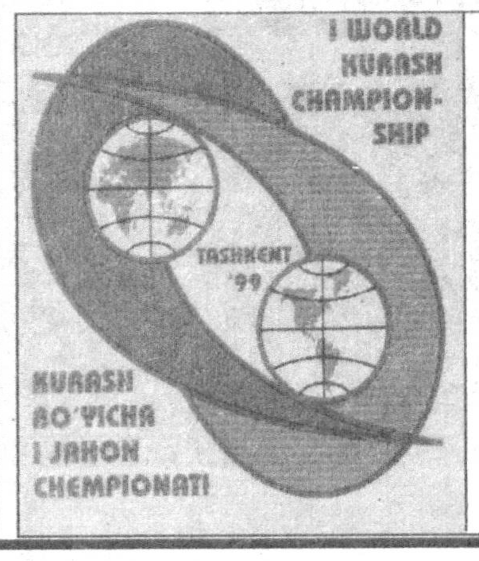

Кураш бўйича I жаҳон чемпионатининг рамзи учун танлов эълон қилинган эди. Ушбу танлов якунига кўра, сиз суратда кўриб турган рамз ва унинг муаллифи — "Гулхан" журналининг бош рассоми Шуҳрат ОДИЛОВ танловнинг ғолиби деб топилди.

ҲУРРИЯТ

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

1996 йил декабрдан чиқа бошлаган

Чоршанба кунлари чиқади | 1999 йил 12 - 18 май | 19 (121)-сон

УМИД ГУЛЛАРИ

Кўнгил малҳамидир зебо атиргул,
Ҳовлимга зийнатдир шул садарайҳон.
Юрак хушламаса, истамаса дил,
Бир гулча завқ бермас юлдузли осмон.
Баҳор ташрифидан дилда эҳтирос,
Тағин гулзорларни кезар болари.
Чор атроф турфа хил гул бўлса ҳам рост,
Менга ёқар фақат сирень гуллари.

Ёшликнинг шўх, асов тўлқини тинди,
Қолди турфа юмуш — дунё ишлари.
Қайларда сиз макон топдингиз энди,
Бетизгин хаёллар - орзу қушлари.
Ўтди қанча субҳ-у, ўтди қанча шом,
Ортига қайтмагай ёшлик йиллари.
Толиққан руҳимга беролсин ором,
Пушти-ю нафармон сирень гуллари.

Қуёш ҳам тепамда айланар гир-гир,
Шукрона айтаман сулув фаслга.
Кўнгил чигиллари ёзилди бир-бир,
Соғинди дил, энди тўйсин васлга.
Кел, ёрим, тушунгил, умр бир нафас,
Бир қучоқ гул билан борай сен сари.
Шул нафис гулларга бор менда ҳавас,
Умид гулларидир - сирень гуллари.

Анвар ТОҒАЕВ

Зарбдор тумани

Бугун пойтахтимиз марказида бунёд этилган муаззам Хотира майдони очилмоқда. Бу ҳам мустақиллик тафаккурининг яна бир бор намоён бўлиши, халқимизнинг табиатига ёт бўлган эски қолип ва сохта ғоялардан воз кечганимизнинг яна бир тасдиғидир.

Президент Ислом КАРИМОВ нутқидан

ЎЗИМИЗНИНГ БАЙРАМ

Шўронинг яна бир бисотидан қутулдик

Муносабат

Фарида МАҲКАМОВА

Уруш — ўз номи билан уруш. У қандай номланмасин, қай вақтда рўй бермасин, ҳеч қачон инсоният учун рўшнолик олиб келмаган. Аксинча, юртнинг, миллатнинг навқирон йигитларини оналари бағридан юлиб олган, уларнинг хотирасини оналар қалбига муҳрлаган, фарзандлари камолини кўриш улар қалбида мудом армон бўлиб қолган. Шу маънода биз кўп йиллар "Улуғ Ватан уруши" дея номлаган Иккинчи жаҳон уруши ҳам нафақат бизнинг, миллатимизнинг, балки кўплаб қардош халқларнинг ҳам дилига ўчмас ХОТИРА ОЛОВИни ёққан.

Юртимизда илк бора нишонланган Хотира ва қадрлаш байрамида бир нарсага амин бўлдим: юрт учун қон кечганлар, жон берганлар бугун янада эъзозли, қадрли экан. Нега? Негаки, юрт истиқлолга эришган, ўз тараққиёт йўлидан оғишмай бораётган бир пайтда уларни қалбимизда абадий сақлаш, Президент таъбири билан айтганда, ҳам фарз, ҳам қарз.

Кўп қатори камина ҳам ойнаи жаҳон орқали Хотира майдонининг очилиш маросимини кузатдим. Ва амин бўлдимки, ҳеч қачон, ҳеч вақт юрт учун жонини фидо қилганлар бу қадар қадрланмаган, хотирланмаган эди. Президентимиз маросимда нутқ сўзлаб, ҳаётнинг кўп-кўп синовларини, азоб-уқубатларини бошидан кечирган, Ватан учун, эл-юрт учун, мана шу соф осмонимиз учун жон олиб-жон берган, бугун ҳам сафларимизда юрган меҳрибон ота-боболаримизни, олижаноб инсонларимизни эъзозлаш ҳар биримизнинг бурчимиз эканини таъкидлади.

"Ўзингиз ўйланг, инсон она юрти, халқининг бахт-саодати учун омонсиз жангларда жонини фидо этса-ю, унинг номи номаълум бўлса!" — деди Президент. Қизиқ, у киши таъкидлаганидек, "номаълум аскар" деган тушунча нима маънони англатади? Биз учун қайси юртимиз фидойиси номаълум?

Хотира ва қадрлаш куни ана шу нарсага чек қўйди. Энди ҳар хил шўродан мерос парадларни ўтказмаймиз, "номаълум"лар шаънига "қасида" ўқимаймиз. Биз энди юрт учун жафо чекканларни шу кун баҳонасида яна бир карра ёдга оламиз, қадрлаймиз. Зеро, мотамсаро она ҳайкали айтаётганидек, **"Сен доимо қалбимдасан, жигарим!"**.

"НАВРЎЗ— БОҚИЙ БАЙРАМ" танлови ғолибларини қутлаймиз!

Ўзбекистон Омавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси томонидан эълон қилинган "Наврўз — боқий байрам" танлови ниҳоясига етди.

"Наврўз — 99" шодиёналарини кенг ва яхши ёритган қуйидаги таҳририятлар, ижодкорлар ғолиб деб топилди.

"Энг яхши таҳририят учун"

Ўзбекистон телевидениеси "Наврўз умумхалқ байрами" узлуксиз телемарафони ижодкорлари — Бобур Алихонов, Тўра Мирзо, Қўзибой Ҳакимов.

Республика радиоси, "Маориф ва тарбия" таҳририятининг Наврўзга бағишланган туркум эшиттиришлари учун Абдулхай Каримов, Насиба Зиёвиддинова, Муаттар Усмонова, Ҳалима Муҳамедова. Режиссёрлар — Дурдона Абдуллаева, Воҳиджон Дўстмуҳамедов.

"Энг яхши мақола учун"

"Ўзбекистон овози" газетасининг мухбирлари Салим Ашур, Кўчқор Норқобил, Нурбек Тошниёз, "Хур-хур еллар гуриллаб, Наврўз келди гуриллаб", Саида Бону "Мунаввар тонг" мақолалари учун.

2- мукофот

"Ватанпарвар", "Андижоннома" газеталари ижодий жамоалари.

3-мукофот

"Соғлом авлод учун" журнали, Сирдарё вилоятининг "Янгиер тонги" — "Янгиерские зори" газетаси.

ҒОЛИБЛАРНИ ҚУТЛАЙМИЗ!

Ҳайъат журналист Шавкат Миралимов, "Наманган ҳақиқати" газетаси бош муҳаррир ўринбосари Ортиқали Намозов, "Оила ва жамият" газетаси фотомухбири Миробид Мирсодиқов, шунингдек, "Маърифат", "Нурлы жол", "Овози тожик", "Ташкентская правда", "Китоб тонги" газеталари жамоаларига танловда фаол иштирок этганлари учун миннатдорчилик изҳор қилади.

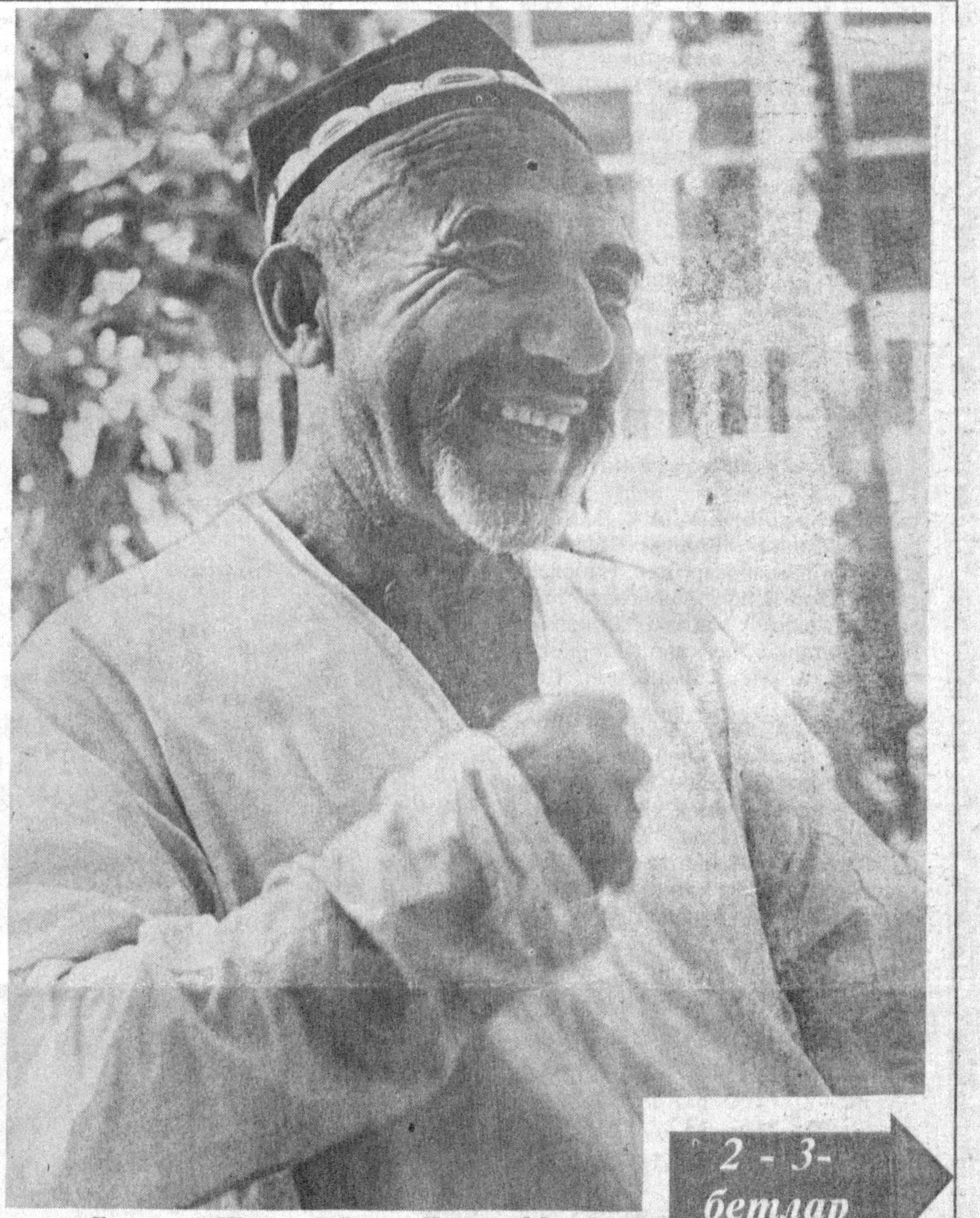

2 - 3- бетлар

— Бир куни Жулқунбойнинг Калвак Маҳзуми...

ФАҚАТ ОЛДИНГА ЮРАМИЗ

"Бир қадам олдинга, икки қадам орқага". ("Ҳуррият", 1999 йил 14 апрель)

Жавоб

Мақола туман ҳокимлигида тўлиқ ўрганиб чиқилди. Мақолада туманни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг мавжуд аҳволи, бу борада охирги йилларда йўл қўйилган камчиликлар тўғри таҳлил қилинганлиги қайд этилди. Хатолардан хулосалар чиқариш, камчиликларга барҳам бериш, ислоҳотларни чуқурлаштириш, аҳволни ўнглаш юзасидан 1999 йилда амалга ошириладиган тадбирлар дастури қабул қилинди.

Айни пайтда туманнинг ижтимоий-иқтисодий аҳволини барқарорлаштириш, фуқаролар фаоллигини ошириш борасида дастлабки ишлар қилинмоқда.

Аввало кадрлар, уларни танлаш, тарбиялаш ва жой-жойига қўйиш ҳақида. Туман ҳокимининг биринчи ўринбосари қолоқ хўжаликлардан бирига ташқи бошқарувчи этиб юборилди ва биринчи ўринбосар этиб вилоят ҳокимлиги билан келишилган ҳолда ёш, ғайратли, ташкилотчи кадр танланди. Ҳоким ўринбосари - назорат инспекцияси раҳбари вазифасига тажрибали, ишчан, камчиликларга нисбатан муросасиз кадр тавсия этилди...

Шу билан биргаликда ўзига ишониб топширилган вазифани эплай олмаган, хўжалик иқтисодини барқарорлаштиришнинг уддасидан чиқолмаган, йилни катта миқдорда зарар билан якунлаб, хўжаликни ночор ҳолга келтириб қўйган Ойбек номли бўрдоқичилик хўжалиги раҳбари вазифасига нолойиқ деб топилди ва унинг ўрнига шу хўжаликда кўп йиллардан бери ишлаб келаётган, хўжаликнинг паст-баландини яхши биладиган кадр тавсия этилди.

Аҳолини тоза ичимлик сув ҳамда табиий газ билан таъминлашни яхшилаш чора-тадбирлари кўрилаяпти. Шу мақсадда Қ.Раҳимов номли, "Дўстлик" ва "Манас" хўжаликларига борадиган ичимлик суви қувурлари, "Жиззах - Дўстлик" ичимлик суви тармоғидаги ишдан чиққан қисмлар таъмирланди.

Хўжаликларда қаровсиз қолган Маданият саройлари, қишки мавсумда иситилмайдиган мактаблар ва болалар боғчаларида аҳволни ўнглаш масаласида шошилинч чоралар кўрилаяпти. Хусусан, туманда барча умумтаълим мактаблари ва болалари учун бир гектардан унумдор ер майдони ажратилди ҳамда ёрдамчи хўжаликлар учун ҳам ер берилди. Улардан олинадиган даромадни мактаблар ва боғчаларнинг моддий-техника базасини яхшилаш, уларни таъмирлаш, иситиш тизими яратишга сарфлаш белгилаб қўйилди.

Дўстлик шаҳридаги Деҳқон бозори қисқа муддат ичида қайта қурилди ва пардоздан чиқарилди.

Ҳашар йўли билан катта ҳажмда ободончилик ва тозалик ишлари амалга оширилди. Туман марказидаги 5-6 йилдан бери таъмирланмаган кўп қаватли уйларнинг ташқи қисми пардоздан чиқарилмоқда. Йўллар ва кўчаларда майда таъмирлаш ишлари олиб борилмоқда. Қишлоқ ва маҳаллаларнинг санитария ҳолатини яхшилаш, ободонлаштириш ишлари йўлга қўйилган.

Кейинги 3-4 йил давомида қаровсиз қолган туман марказидаги "Истироҳат" боғида ҳашар йўли билан катта ҳажмда ободончилик ва таъмирлаш ишлари амалга оширилди.

Спортни оммавийлаштириш, соғлом авлодни камол топтириш мақсадида ёпиқ "Соғломлаштириш комплекси" барпо этилмоқда. Хўжаликлардаги спорт майдончалари, мактабларнинг спорт залларини тартибга келтириш, уларда физкультура ва спорт мусобақалари ўтказиб туриш чора-тадбирлари кўрилаяпти.

Ер ости зах сувларининг кўтарилиб кетишига барҳам бериш мақсадида 20 та дренаж қудуқларининг бир қисми ички имкониятлардан келиб чиққан ҳолда ишга туширилди, қолганларини ҳам йил охиригача тўлиқ ишлатиш мўлжалланган.

Қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни чуқурлаштириш масаласига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ғалла майдонларининг асосий қисми дориланган, бегона ўтни олиб ташлаш чоралари кўрилди, деярли барча ғалла майдонлари пайҳонга қарши четан билан ўраб чиқилди.

Хўжаликларнинг ишчиларига январ, феврал, март ойлари учун аванс иш ҳақи тарқатилди. Бу ишни мунтазам йўлга қўйиш режалаштирилган.

Деҳқон-фермер хўжаликлари қўллаб-қувватланмоқда, уларга имкониятлар яратиб берилаяпти. Кейинги бир ярим ой ичида 50 га яқин янги деҳқон-фермер хўжаликлари ташкил этилди.

Туманга четдан инвестиция олиб кириш, қўшма корхоналар ташкил қилиш, кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантириш бўйича муайян ишлар қилинди. Хусусан, яқинда "Эл-Эрк-Нур" фермер хўжалиги базасида хорижий ҳамкорлар билан биргаликда ўсимлик ёғи ишлаб чиқарадиган линия ишга туширилди.

Мулк шаклидан қатъий назар, барча хўжалик юритувчи субъектларнинг хўжалик молиявий ҳолатини барқарорлаштириш чора-тадбирлари белгилаб олиниб, амалга оширилмоқда.

Буларнинг ҳаммаси одамларнинг кайфиятига ижобий таъсир ўтказаяпти. Фуқароларда фаоллик, ишга иштиёқ пайдо бўлаяпти.

Туман ҳокимлиги келгусида ана шу каби ижобий ишларни давом эттириш, ислоҳотларни янада чуқурлаштириш дастурига эга ва бу дастурни изчил амалга ошириш имкониятларини излаяпти.

С.ИСМОИЛОВ,
Дўстлик тумани ҳокими

Таклиф

ШАРТНОМАНГИЗ БОРМИ, МУҲАРРИР?!

Кейинги пайтда вақтли матбуот нашрларида бир мақоланинг бир неча газетада бир пайтда ва айнан босилиши каби ҳоллар юзасидан айрим нохолис, аксар жўяли таҳлил этилмаган фикрлар ҳам айтилмоқда. Телевидениеда газеталар шарҳи билан чиққан бир журналист дўстимиз "бу каби ҳолат журналистик этикага зид" қабилидаги бир гапни айтдики, бу гап зинҳор ўша мақолани ёзган ва газеталарга йўллаган муаллифга нисбатан эътироз деб қабул қилинмаслиги керак.

Нимага? Журналист агар бирон-бир газетада лавозимда турмаса ва бирон-бир бошқа мажбурият билан ҳуқуқий чегараланмаган бўлса, ўз мақоласини истаган газеталарига истаган нусхада юбориши тақиқланган эмас. Ва шу тахлит иш тутганлиги учун журналистга ҳатто бирон-бир "маънодор" эътироз билдириш ҳам маданиятсизлик бўлар эди.

Сизга унинг мақоласи маъқулми, марҳамат, тезроқ босиб чиқаринг, токи бошқа "кечиккан" газета "кўчирмачи"га айланиб қолсин! Қолаверса, муаллифнинг Сизга ва фақат Сизнинг газетангизга йўллаган мақоласи албатта ёруғликка чиқишига кафиллик берганмисиз? Қолаверса, "қалам ҳақи" деган жонивор тўйдирмасаям, ҳар қалай "мухбир" деган зотнинг бирон корига ярайди-ку.

Мавзуга иккинчи томондан, яъни газетанинг бош муҳаррири, яъни раҳбари томондан ёндашилган маъқул деб ҳисоблайман. Ҳар қалай эътирозимизни ана шу кишига билдирганимиз маъқул, чунки эгасиз аросатнамо гап ҳеч нарсани ечиб бермайди.

Келинг, энди масаланинг ана шу тарафини имкон қадар таҳлил этайлик. Аввало, қонунчиликка асосланган жамият матбуотининг, соддароқ айтсак, бирон газетанинг эгаси - бош муҳаррир янгича иш услубларининг энг биринчи ташаббускори бўлмоғи керак. Бу деганим - газета ўз мухбирлари билан шартнома асосида иш юритишга ўтмоғи керак, деганимдир. Бундай битимни ҳар бир мухбир билан эмас, балки маълум иқтидорга эга ва унинг ёзгани айнан шартномани тузаётган газетага зарур деб топилган, ўзининг ҳақиқий маънодаги ўқишли мақолалари билан газета манфаатлари учун хизмат қилолган муаллифлар билан тузилмоғи лозим. Шартнома буюртма шаклида конкрет мавзудаги мақола ёки мақолалар учун, муайян муддатга тузилмоғи мумкин, яна ҳажман миқдори, савияси ва ҳатто бошқа матбуот нашрларидан сир тутилиши каби шартлар мухбирнинг меҳнатига тўлов билан кафолатланиши лозим бўлади. "Жаноб фалончи! Газетамизга шундай мақола ёзиб беринг ёки қандай мақола ёзиб берасиз?"

Энди журналистлар ҳам "Мана шундай мақолам бор, қандай тўлов берасиз, жаноби муҳаррир?" — дейишни ўрганишлари керак. Балки, бундай шартнома хусусида янаям кенгроқ фикр юритиш мумкин бўлар, ҳар қалай ана шундай иш тутилгани "эгиз", "сурати билан сийрати бир" ва ҳатто "кўчирма" мақолаларнинг босилишига йўл бермаган бўлар эди.

Жаҳон матбуот ходимларининг иш тажрибаси эса ана шундай! Бизнинг журналистларимиз ҳам меҳнатига яраша ҳақ тўлайдиган муҳаррир билан ишлашни ўрганган бўлармидилар!? Муҳаррирлар ҳам ўз газетаси учун "газетхон" топиб бера оладиган журналистни қўлдан чиқармасликка ҳаракат қилиб қолармиди!? Ахир Японияда энг бой яшайдиганлар, агар лоф бўлмаса, журналистлар эмиш!

Хуллас, шундай шартнома бўлмас экан, журналист ўз мақоласини қанча газетага юбориши унинг ўз ҳаққи, ўз ҳуқуқи! Ҳеч бир муҳаррирнинг "бу мақолани фалон газетагаям берибсиз-ку", деб эътироз билдиришга ҳам ҳаққи йўқ! Ахир гоҳо бир мақола ёки хабарнинг марказий матбуот тугул вилоятларда ва ҳатто туман газеталарида ҳам кўчирилиб босилишини кўриб-билиб бу ҳолга тамға босмаймиз-ку!? Давлат ва жамият манфаатлари инобатга олиниб, шундай қилиниши лозим бўлса нур устига нур! Аммо "Мунажжимлар башорати", "Теледастурлар" ва ёхуд "кимгадир хизмат" қабилида кўпнинг ва босаётган газетанинг манфаатларига ҳам зид бўлган мақолаларнинг, материалларнинг кўчириб босилаётгани ёлғонми?! Булар қаторига "кампаниябозлик" билан столда ўтириб "бармоқдан суғуриб олинган", "штат"даги танбал мухбирнинг тишининг кавагидан сўриб олиб ёзилган "ҳой-ҳой", "вой-вой", "биз ундаймиз", "биз бундаймиз" қабилидаги ўқиганнинг энсасини қотирадиган нуноқ мақолаларни ҳам киритиш мумкин. Афсуски, газеталардан газетхон "қочиш"ининг бош сабаби ана шу ерда ётибди, муҳтарам муҳаррир!

Алалхусус, муаммо пайдо бўлишининг бош сабаби мақола йўллаган мухбирда эмас, балки шартномасизликдадир. Янаям, ким билади! Муҳтарам шоиримиз Эркин Воҳидов айтганларидек, "солиқчиларга ютқизган" шоир-у ёзувчилар қаторида журналистлар ҳам борлиги рост! А, лаббай!?

Оға БУРГУТЛИ

Зомин

ЙЎҒ—Э!

Семизликни семиз кўтаради.

Сиз менга қайси китобни яхши кўришингизни айтинг, мен сизга кимлигингизни айтиб бераман.

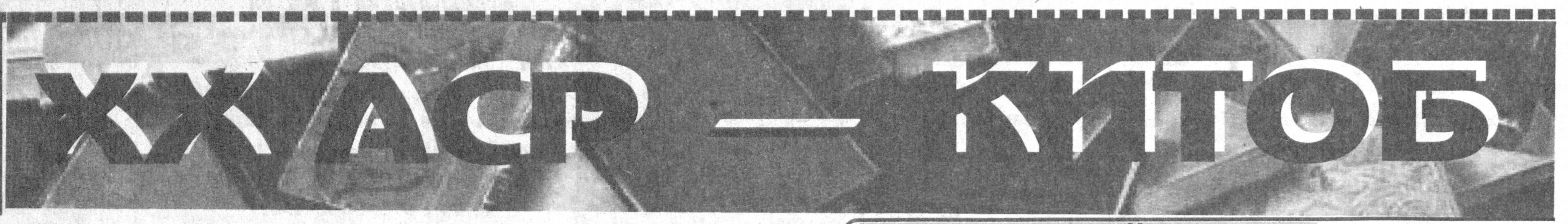

ХХ АСР — КИТОБ

ХХ АСРНИНГ ЭНГ ЯХШИ АСАРЛАРИ

I.Жаҳон адабиёти бўйича II.Ўзбек адабиёти бўйича

Озод ШАРАФИДДИНОВ (мунаққид ва таржимон):

I

1. М.Авезов. "Абай", "Абай йўли".
2. Ж. Голсуорси. "Сага о Форсайтах".
3. М.Горький. "Жизнь Клима Самгина".
4. Т.Драйзер. "Американская трагедия".
5. Т.Манн. "Иосиф и его братья".
6. Р.Тагор. "Ҳалокат".
7. А.Твардовский. "Василий Тёркин".
8. Э.Хемингуэй. "Алвидо, курол!"
9. М.Шолохов. "Тинч Дон".
10. Г.Г.Маркес. "Осень патриарха".

Яна XX асрда яратилган энг яхши асарлар сирасига Александр Солженициннинг "ГУЛАГ архипелаги" асарини, Азиз Несиннинг ҳажвий ҳикояларини, Чингиз Айтматовнинг "Асрга татигулик кун" романини ҳам киритиш мумкин.

II

1. А.Қодирий. "Ўткан кунлар".
2. Чўлпон. "Кеча ва кундуз".
3. А.Қаҳҳор. "Сароб".
4. Ойбек. "Навоий".
5. О.Ёқубов. "Улуғбек хазинаси".
6. П.Қодиров. "Юлдузли тунлар".
7. Т.Мурод. "Отамдан қолган далалар".
8. Ў.Ҳошимов. "Дунёнинг ишлари".
9. А.Орипов шеърлари.
10. Э.Воҳидов шеърлари.

Иброҳим ҲАҚҚУЛ(адабиётшунос):

I.Жаҳон адабиётидаги ўлмас асарларни санаш учун жаҳон адабиётини, ҳар қалай, атрофлича билиш керак. Мен эса, ҳатто Шарқ халқлари адабиёти намуналари билан ҳам етарли даражада таниша олганим йўқ. Аммо XX аср жаҳон адабиётидан қайта-қайта ўқилиши зарур бўлган китобларнинг сони ўндан ортади, деб ўйлайман.

II. Ўқишга арзирли уч-тўрт китоб яратилган. Лекин инсон қалби ва руҳининг ашаддий ғаними бўлган XX асрда адабиётимиз биргина буюк асарга эришди, холос. Албатта, бу менинг шахсий фикрим. Қолаверса, бу - кўз нурини аяш "илми"ни билмай, дуч келган ёки мақталган ва мақталмаган китобларни ўқишдан чиқарилган бир хулоса эрур.

Иброҳим ҒАФУРОВ(мунаққид, таржимон ва ёзувчи):

I

1. Чингиз Айтматов. "Соҳил бўйлаб чопаётган Олапар" романи.
2. А.Солженицин. "ГУЛАГ архипелаги" романи.
3. Габриел Маркес. "Бузрукворнинг кузи" романи.
4. Михаил Булгаков. "Уста ва Маргарита" романи.
5. Э.Хемингуэй. "Чол ва денгиз" қиссаси.
6. Рабиндранатҳ Тҳакур. "Хонадон ва жаҳон", "Сўнгги достон" романлари.
7. Франтс Кафка. "Жараён", "Қўрғон" романлари.
8. Жеймс Жойс. "Улисс", "Рассомнинг ёшликдаги суврати" романлари.
9. Марсел Пруст. "Йўқолган вақтни қидириб" туркум романлари.
10. Ясунари Кавабата. "Стон горы" ("Тоғ нидоси"), "Кўҳна пойтахт" романлари.

II

1. Абдулла Қодирий. "Ўткан кунлар", "Меҳробдан чаён" романлари.
2. Абдурауф Фитрат. "Мунозара" рисоласи.
3. Абдулҳамид Сулаймон Чўлпон. "Кеча ва кундуз" романи.
4. Ғафур Ғулом. "Сен етим эмассан", "Мен яҳудий", "Вақт" шеърлари.
5. Абдулла Қаҳҳор. "Ўтмишдан эртаклар" қиссаси.
6. Ҳамид Олимжон. "Ўрик гуллаганда" шеъри.
7. Зулфия. "Мушоира" шеъри.
8. Эркин Воҳидов. "Ўзбегим", "Руҳлар исёни" достонлари.
9. Абдулла Орипов. "Ўзбекистон", "Арманистон", "Юртим шамоли" шеърлари.
10. Мурод Муҳаммад Дўст. "Лолазор" романи.

Шу билан бирга, Саид Аҳмаднинг "Келинлар қўзғолони", Ўткир Ҳошимовнинг "Икки эшик ораси", Неъмат Аминовнинг "Елвизак", Одил Ёқубовнинг "Улуғбек хазинаси", Усмон Носирнинг "Юрак", Пиримқул Қодировнинг "Юлдузли тунлар" романлари XX аср ўзбек адабиётида сезиларли из қолдирди.

ЯНГИ МИНГЙИЛЛИК БЎСАҒАСИДА

Х.Дўстмуҳаммад — М.Саъдий

Х.Д. — Асрдан асрга, мингйилликдан — мингйилликка ўтаётирмиз. Кўп нарсаларни сарҳисоб қилгимиз келади бундай пайтда. Кўпчиликнинг назарида, оммабоп воситалардан бири бадиий адабиётдир. Халқнинг бадиий адабиёт ҳақида ўз тасаввурлари, ўз мезонлари бор. Ҳар бир одам бадиий асарга ўз савиясидан, дунёқарашидан келиб чиқиб баҳо беради. Шу нуқтаи назардан, тажриба тариқасида, бир сўров ўтказиш нияти туғилганди. Мана, бир қанча устоз адибларнинг, бошқа қаламкашларнинг жавоблари қўлимизда. Газетхонларимизга равшан бўлиши учун уларга берган икки саволимизни эслатиб ўтсак:

1. XX аср жаҳон адабиётининг 10 энг яхши асари деб, қайси асарларни тилга оласиз?

2. XX аср ўзбек адабиётидаги энг яхши 10 асарни тилга олинг.

М.С. — Шу саволларнинг берилиши кўп қаламкашлар учун кутилмаган ҳол бўлди. Баъзиларнинг саволларга жавоб бергиси ҳам келмади...

Х.Д. — Бу табиий, бундай сўров ҳалигача ўтказилмаган. Иккинчидан, бизда социологик тадқиқотларга эътибор кам. Қолаверса, озгина ўзбекчилигимиз бор. Ўзингиз гувоҳ бўлдингиз, фалончилар қолиб кетаяпти, сингари андишаларга ҳам боришди айрим қаламкашларимиз. Бироқ, барибир, бу ишнинг зарур, керакли эканини эътироф этдилар.

М.С. — Бу сўровимиз, менинг назаримда, замонавий бадиий адабиётнинг 100 йиллик ўзига хос сарҳисоби бўлди. Албатта, жавоблар субъектив, лекин субъектив фикрлардан объектив умумлашма хулоса келиб чиқади. Бу ўринда яна бир нарсани таъкидлаш лозим бўлади. Агар биз сўровимизда фақат XX аср ўзбек адабиёти, ёки, аксинча, фақат XX аср жаҳон адабиёти билан чекланиб қолганимизда тўғри бўлмас эди. Негаки, биз мустақиллик даврида дунё ҳамжамиятига тобора кенгроқ қўшилиб бормоқдамиз. Бинобарин, адабиётимиз ҳам дунё адабиётида кечаётган жараёнлардан четда ривожланолмайди.

Х.Д. — Ҳар бир халқнинг бадиий адабиёти, аввало, ўша миллатнинг маънавий мулкидир. Шу билан бирга, қайси халқники, қайси миллатники бўлишидан қатъи назар, ҳар бир асар ким қадрига етса — ўшаники! Мисол учун, Озод Шарафиддинов "Тинч Дон"ни ўзига ёққан асарлар сирасига киритган экан, бу асар ўзбек Озод Шарафиддиновники! Энг яхши бадиий асар, дейилганда, адибларимиз муайян асарнинг бадиий баркамоллигидан, унинг таъсиридан, айни шу кунлардаги аҳамиятидан, айни шу кунимизга қай даражада хизмат қилаётганидан келиб чиқиб фикр

Ўқиш қалбни юксалтиради...

ВОЛТЕР

Наим КАРИМОВ (адабиётшунос):

ЖАҲОН АДАБИЁТИДАН: Драйзер. "Америка фожиаси". Роллан. "Жан Кристоф". Шолохов. "Тинч оқар Дон". Набоков. "Лолита". Ремарк. "Зафар дарвозаси". Шоу. "Византия оқшоми". Маркес. "Ёлғизликнинг юз йили". Апдайк. "Кентавр". Айтматов. "Асрга татигулик кун". Солженицин. "ГУЛАГ архипелаги".

ЎЗБЕК АДАБИЁТИДАН: Қодирий. "Ўткан кунлар". Чўлпон. "Кеча ва кундуз". Ойбек. "Қутлуғ қон". Ойбек. "Навоий". Шайхзода. "Мирзо Улуғбек". Миртемир. "Сурат". Лирика. Ёқубов. "Улуғбек хазинаси". Орипов. "Жаннатга йўл". Лирика. Бошбеков. "Темир хотин". Тоғай Мурод. "Отамдан қолган далалар".

Салоҳиддин МАМАЖОНОВ (адабиётшунос):

I

1. Ч. Айтматов. "Асрга татигулик кун". Роман.
2. Ж.Жойс. "Улисс". Роман.
3. Г.Маркес. "Танҳоликда юз йил". Роман.
4. Г.Гауптман. "Ҳаёт шоми". Драма.
5. Сомерсет Моэм. "Букилмас аёл". Ҳикоя.
6. Р.Роллан. "Жан Кристоф". Эпопея.
7. Э.Хемингуэй. "Чол ва денгиз". Повесть.
8. Пабло Неруда. "Шеърлар".
9. Азиз Несин ҳикоялари.
10. Сидни Шелдон. "Орзиқиб кутаман эртани". Роман.

II

1. А.Қодирий. "Ўтган кунлар". Роман.
2. Чўлпон. "Бузилган ўлкага". Шеър.
3. Ойбек. "Навоий". Роман.
4. Ғ.Ғулом. "Шум бола". Қисса.
5. Миртемир. "Сурат". Поэма.
6. А.Қаҳҳор. "Даҳшат". Ҳикоя.
7. С.Аҳмад. "Келинлар қўзғолони". Комедия.
8. Э.Воҳидов. "Ўзбегим". Қасида.
9. А.Орипов. "Биринчи муҳаббатим". Шеър.
10. Мурод Муҳаммад Дўст. "Дашту далаларда". Ҳикоя.

Нўъмон РАҲИМЖОНОВ (адабиётшунос):

I

Чингиз Айтматов. "Кунда" ва "Асрга татигулик кун" романлари.

Жеймс Жойс. "Улисс" романи.

Кабо Абэ. "Қумдаги хотин" романи.

Албер Камю. "Вабо" романи.

Хулио Кортасар. "Ўйин" романи.

Франц Кафка. "Қўрғон" романи.

Габриэл Маркес. "Ёлғизликнинг юз йили" романи.

Жан Пол Сартр. "Ўқчиқ" романи.

Уилям Фолкнер. "Майитларни таҳқирловчи" романи.

Михаил Шолохов. "Тинч Дон" эпопеяси.

II

Абдулла Қодирий. "Ўткан кунлар", "Меҳробдан чаён".

Абдурауф Фитрат. "Абулфайзхон" трагедияси, "Шайтоннинг тангрига исёни" шеърий драмаси.

Абдулҳамид Чўлпон. "Кеча ва кундуз" романи.

Ойбек. "Навоий".

Ғафур Ғулом. "Шум бола" повести.

Мақсуд Шайхзода. "Мирзо Улуғбек" трагедияси, "Жалолиддин Мангуберди" шеърий драмаси.

Иззат Султон. "Алишер Навоий" (Уйғун билан ҳамкорликда), "Имон" пиесалари.

Миркарим Осим. "Тўмарис", "Ўтрор" повестлари.

Явдот Илёсов. "Сўғдиёна" романи.

Шукур Холмирза. "Қора камар" пиесаси.

Иқтисодий қийинчиликлар ўз йўлига, лекин зиё, маърифат ва тарбия ўчоғи бўлмиш кутубхонани ёпиш қип-қизил жиноят эмасми?

Ислом КАРИМОВ

Аҳмад ОТАБОЙ (мунаққид ва таржимон):

I

1. "Улисс", роман(Ж.Жойс); 2."Йўқотилган вақтни излаб", эпопея(М.Пруст); 3. "Қўрғон", роман(Ф.Кафка); 4. "Хусусиятдан холи одам", роман(Р. Музил); 5. "Сурону қаҳр", роман(У. Фолкнер); 6. "Доктор Фаустус", роман(Т. Манн); 7. "Расёмон дарвозаси", ҳикоя(А. Рюноскэ); 8. "Дзенонинг ўзини англаши"(И. Звево); 9. "Гадони кутиб", пиеса(С. Беккет); 10. "Ростакам ўйин" ("Игра в классики"), роман(Х. Кортасар).

II

1. "Гўзал", шеър(Чўлпон); 2. "Денгиз ойна каби ялтирар...", шеър(У. Носир); 3. "Демон", достон(У. Носир таржимаси — М. Лермонтовдан); 4. "Баҳор кунларида кузнинг ҳавоси...", шеър(А. Орипов); 5. "Дўзах", достон(А. Орипов таржимаси — А. Дантедан); 6. "Хайрлашдик... Ўйнар камалак...", шеър(Р. Парфи); 7. "Қор ҳиди димоққа урилди...", шеър(Р. Парфи); 8. "Агар ой бўлсанг ҳам...", шеър(Т. Жўра); 9. "Раҳмон ва шайтон", достон(Ч. Эргаш); 10. "Манзарани тинглаш мумкин бу ерда...", шеър(Б.Рўзимуҳаммад).

Сувон МЕЛИ (адабиётшунос):

I

1. У.Фолкнер. "Сурону қаҳр".
2. М.Шолохов. "Тинч Дон".
3. Э.Хемингуэй. "Чол ва денгиз".
4. М.Булгаков. "Уста ва Маргарита".
5. Г.Манн. "Доктор Фаустус".
6. Ф.Кафка. "Эврилиш".
7. Ч.Айтматов. "Оқ кема".
8. Кабо Абэ. "Қумдаги хотин".
9. Г.Г.Маркес. "Ёлғизликнинг юз йили".
10. Б.Пастернак. "Доктор Живаго".

II

1. А.Қодирий. "Ўткан кунлар".
2. Ҳамза ва Комил Яшин. "Бой ила хизматчи".
3. Ойбек. "Қутлуғ қон".
4. Ғафур Ғулом. "Шум бола".
5. Чўлпон. "Гўзал".
6. Усмон Носир. "Нил ва Рим".
7. Ҳамид Олимжон. "Ўрик гуллаганда".
8. Ғафур Ғулом. "Сен етим эмассан".
9. Абдулла Орипов."Сен баҳорни соғинмадингми?"
10. Миртемир. "Онагинам".

... Ҳеч қачон саёз китобларни ўқиманг.

ЭМЕРСОН

Норбой ХУДОЙБЕРГАНОВ(мунаққид):

I

Оллоҳ бандаларидан бири сифатида ҳур туғилиб, эркин ва мустақил яшаш, ижод қилишга, аниқроғи, кўзимни очиб, ўзлигимни англашга Кафканинг "Қалъа", "Жараён", Чингиз Айтматовнинг "Қиёмат", "Асрга татигулик кун", Маркеснинг "Ҳукмдор кузи", "Танҳоликда юз йил", Михаил Булгаковнинг "Уста ва Маргарита" романлари, Солженициннинг "Иван Денисовичнинг бир куни" қиссаси, Фридрих Дюрренматтнинг "Физиклар" пиесаси каби бутун дунё сўз санъатининг машҳур асарлари (улардан анчаси ўзбекчалаштирилган) жуда салмоқли таъсир кўрсатди ва шунинг учун бир умрлик маънавий, адабий-бадиий ҳамкорларим бўлиб қолди. Ўқиганларимдан хотирамда муҳрланиб қолганларини тилга олаяпман. XX аср бадиий адабиётида бундан олдинги даврнинг даҳолари ҳисобланган Алишер Навоий, Шекспир, Толстой, Достоевский каби ижодкорлар анъаналари уларда ижодий ўзлаштирилиб, янгича усулу услубларда, хилма-хил товланишларда ривожлантирилганини алоҳида қайд этгим келади.

II

Жаҳон адабиётининг ҳозир тилга олинган ва олинмаган намояндаларига муайян даражада ижодий ҳамоҳанглиги билан ажралиб турадиган Чўлпоннинг "Кеча ва кундуз", Қодирийнинг "Ўткан кунлар", Абдулла Қаҳҳорнинг "Ўтмишдан эртаклар", Одил Ёқубовнинг "Диёнат", Омон Мухторнинг "Ф-фу", "Аёллар мамлакати ва салтанати" асарларини, шунингдек, Назар Эшонқулнинг бир қанча ҳикояларини, Шодиқул Ҳамронинг "Қора кун" қиссасини, айни чоғда Абдулла Ориповнинг "Тилла балиқча", "Оломонга", "Юзма-юз", Рауф Парфининг "Туркистонни кимлар севмайдир", Абдували Қутбиддиннинг "Хаёл кечаси", Баҳром Рўзимуҳаммаднинг "Давсаман" тўпламларини қадрлайман.

Албатта, жаҳон ва ўзимизнинг миллий адабиётимизда менга баҳра берадиган асарлар фақат шулардангина иборат эмас. Саволда ўн асар рўйхати берилсин, дейилгани учун анчаси бу ерда тилга олинмади.

Ҳожиакбар ШАЙХОВ(фантаст ёзувчи):

I

1. Габриел Маркес. "Юз йил танҳоликда".
2. Чингиз Айтматов. "Асрга татигулик кун".
3. Айзек Азимов. "Мен - робот-ман" туркум ҳикоялари, "Асл маъбудалар" ("Сами боги").
4. Рэй Бредбери. "Фаренгейт бўйича 451-градус".
5. Александр Беляев. "Одам-амфибия".
6. Станислав Лем. "Солярис".
7. Кабо Абэ. "Қумдаги хотин".
8. Иван Ефремов. "Қил кўприк".
9. Ака-ука Стругацкийлар. "Йўл чеккасидаги қўналға". Қисса.
10. Спартак Аҳмедов. "Шоҳ олмосининг саргузаштлари". Фантастик-детектив.

II

1. Чўлпон. "Кеча ва кундуз".
2. Фитрат. "Қиёмат" ва "Шайтоннинг тангрига исёни".
3. Абдулла Қодирий. "Ўткан кунлар", "Меҳробдан чаён".
4. Усмон Носир. "Нахшон".
5. Рауф Парфи. "Сабр дарахти".
6. Абдулла Орипов. "Ўзбекистон".
7. Эркин Воҳидов. "Ўзбегим".

Муроджон МАНСУРОВ (ёзувчи):

I

1. Павел Вежинов. "Барйер". Повесть.
2. Юрий Казаков. "Голубое и зеленое". Рассказы.
3. Юсуф Самад ўғли. "Қатл куни". Роман.
4. Мигел Анхель Астуриас. "Глаза погребенных". Роман.
5. Чингиз Айтматов. "Оқ кема". Қисса.
6. Жаброн Халил Жаброн. "Пророк". Повесть.
7. Распутин. "Живи и помни". Повесть.
8. Васил Быков. "Дожит до рассвета". Повесть.
9. Амираджиби. "Дата Туташхиа". Роман.
10. А.Платонов. "Котлован". Роман.

II

1. А.Қодирий. "Ўткан кунлар". Роман.
2. Ойбек. "Навоий". Роман.
3. Ш.Холмирзаев. "Бодом қишда гуллади". Ҳикоя.
4. Т.Малик. "Шайтанат". Қиссалар.
5. Мурод Муҳаммад Дўст. "Дашту далаларда". Ҳикоя.
6. Э.Аъзамов. "Анойининг жайдари олмаси". Ҳикоя.
7. Х.Султонов. "Саодат соҳили". Қисса.
8. Асад Дилмурод. "Мулк". Қисса.
9. Б.Муродали. "Кўктўнлилар". Қисса.
10. Алишер Ибодинов. "Қуёш ҳам олов". Ҳикоя.

Ҳам сўз ила элға ўлумдин нажот,
Ҳам сўз ила топиб ўлуг тан ҳаёт.

НАВОИЙ

ҚАЙСИ КИТОБНИ ЎҚИМОҚ КЕРАК?

Америкадаги нашриётлардан бири XX асрнинг адабий сарҳисобини чиқарди. Нашриёт обрўли файласуфлар, тарихчилар ва адибларга кечган асрнинг асосий романларини тилга олишни таклиф қилди. Сўров асосида юз асардан иборат рўйхат тузилди. Бу рўйхат мазмунли бўлиб чиқди. Мазкур рўйхатга кирган асарлардан инглиз тилидаги йигирманчи аср адабиётидан ғоят қимматли курс ташкил этиш мумкин бўлади.

Америка нашриёти эълон қилган рўйхатнинг рус китобхонлари учун муҳим деб ҳисобланган қисмини (албатта, руслар назарида арзирли ҳисобланган қисмини) "Новое время" журнали ўзининг ўтган йилги 30-сонида ўқувчилари эътиборига ҳавола этган эди.

Қани, муҳтарам "Ҳуррият" ўқувчилари, Сиз ўша рўйхат билан танишинг-чи, американликлар ва руслар XX асрда инглиз тилида яратилган адабиётнинг қайси асарларини кўпроқ қадрлар эканлар.

Марҳамат, ихтиёрингизда "Новое время" тақдим этган сара асарлар рўйхати:

1. "Улисс", Дж. Джойс.
2. "Великий Гэтсби", Ф.С.Фицджеральд.
3. "Портрет художника в юности", Дж. Джойс
4. "Лолита", В.Набоков.
5. "О дивный новый мир", О.Хаксли.
6. "Шум и ярость", У.Фолкнер.
7. "Уловка-22", Дж. Хеллер.

8. "Слепящая тьма", А.Кестлер.
9. "Сыновья и любовники", Д.Г.Лоуренс.
10. "Гроздья гнева", Дж.Стейнбек.
13. "1984", Дж. Оруэлл.
16. "Американская трагедия", Т.Драйзер.
18. "Бойня № 5", К.Воннегут.
21. "Хендерсон — король дождя", С.Беллоу.
23. "США" (трилогия), Дж.Дос Пассос.

31. "Скотный двор", Дж. Оруэлл.
34. "Пригоршня праха", И.Во.
41. "Повелитель мух", У.Голдинг.
44. "Контрапункт", О.Хаксли.
45. "Фиеста".("И восходит солнце"), Э.Хемингуэй.
50. "Тропик рака", Г.Миллер.
53. "Бледный огонь", В.Набоков.
55. "На дороге", Дж.Керуак.

64. "Над пропастью во ржи", Дж.Д.Сэлинджер.
65. "Заводной апельсин", Э. Бёрджесс.
73. "День саранчи", Н.Уэст.
78. "Ким", Р.Киплинг.
88. "Зов предков", Дж.Лондон.
90. "Дети полуночи", С.Рушди.
93. "Волхв", Дж. Фаулз.

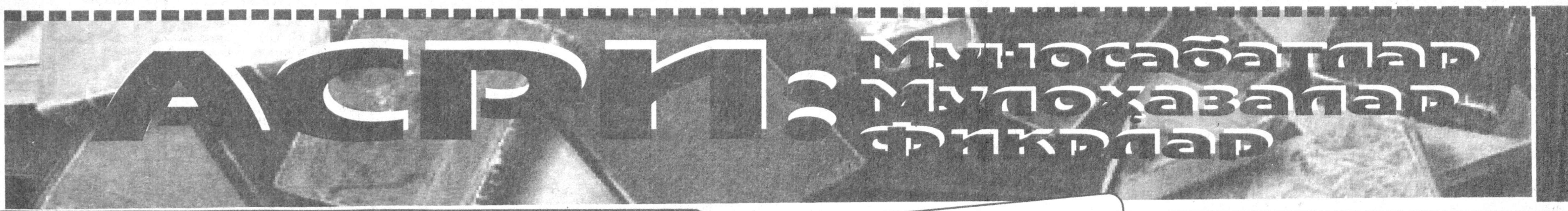

Мутолаа — роҳатбахш азоб!

юриттанлар.

Бир қанча жавоб берувчилар ўзларига ёққан асарлар ўнтадан ошиб кетаётганини айтдилар (ўзбек адабиётидан ҳам, жаҳон адабиётидан ҳам). Буни ҳам тўғри тушуниш керак. Ахир, биз ҳам 10 асар доирасига сиғмаган, лекин сара ўнликдан жой олишга даъвогар бадиий асарларнинг бадиий етуклигини шубҳа остига олмоқчи эмасмиз. Бу ерда тилга олинмаган яхши асарлар адабиётимизда кўп. Бунга ҳар бир ўқувчининг ўз жавоби бор, деб ишонамиз. Бироқ бир мулоҳазани ўртага ташлашга мажбурмиз: "XX аср жаҳон адабиётининг 10 энг етук асари қайсилар?" деган савол ер юзининг исталган мамлакатида берилса, XX аср ўзбек адабиётидан бирор асар шу ўнликка киролармикан?..

М.С. — Эҳтимол, кириши мумкиндир. Бунинг учун адабиётимизнинг энг яхши намуналарини дунёда танитиш ҳам керак бўлар...

Х.Д. Хўш, у ҳолда, нега шунча жавоб берувчидан бирontаси ўзбек адабиётининг бирор—бир асарини XX аср жаҳон адабиётининг баркамол намуналари қаторига киритмади?! Ҳатто бир қанча қаламкашлар сўровнинг ўзбек адабиётига доир қисмига жавоб беришга мойиллик кўрсатмадилар. Бундан улар адабиётни севмайдилар, деган маъно чиқмайди, албатта. Улар адабиётни яхши кўрганларидан, бадиий сўзни юксак қадрлаганларидан муаммога бадииятнинг юксак мезонлари билан ёндашдилар. Дунёнинг илғор мамлакатларида бу одатий ҳолдир. Шу ўринда бир мисол келтирай: Швецияда "Аср одами ким?" деган мавзуда жамоатчилик сўрови ўтказилганда болалар адибаси Астрид Лингрен шу асрнинг энг буюк одами сифатида мамлакат халқи томонидан эътироф этилибди!..

М.С. — Энди бир масала бор. Хўш, масалан, менга XX аср ўзбек адабиётидаги энг яхши асарлар сирасига қайси асарларни, албатта, киритган бўлардингиз, деб савол берилса, шундай дердим: сўровда келтирилган айрим асарлар билан бирга, мен Зулфиянинг "Қатра" шеъри ва "Хотирам синиқлари" достонини, Асқад Мухторнинг "Чодирхаёл", Алишер Ибодиновнинг "Қуёш ҳам олов", Мурод Муҳаммад Дўстнинг "Дашту далаларда", Назар Эшонқулнинг "Озод қушлар" ҳикояларини тилга олардим. Сиз—чи?

Х.Д. — Мен саволни "Қайси асарлар ўзбек адабиётида бурилиш ясади" деб ўзгартирар ва қуйидаги рўйхатни келтирар эдим: Одил Ёқубов, "Муқаддас", "Улуғбек хазинаси". Ўткир Ҳошимов, "Баҳор қайтмайди", "Урушнинг сўнгги қурбони". М.М. Дўст. "Галатепага қайтиш", "Дашту далаларда". Темур Пўлат, "Мулк", "Ғойибнинг иккинчи сафари". Мамадали Маҳмудов. "Боғдон қашқари". Олим Отахон, "Оқшом хаёллари". Назар Эшонқул, "Маймун етаклаган одам".

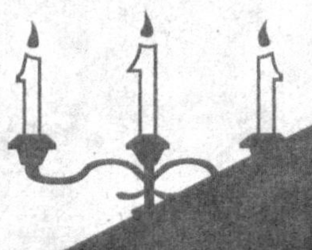

Муртазо ҚАРШИБОЙ (мунаққид):

I

Жаҳон адабиётининг ўн буюк мўъжизасини ажрим қилиб бериш бизга қолибдими? Шу соҳанинг нонини еб, шу йўлда сочи оқарганлардан сўранг буни.

Қўрқаманки, бу қадар улкан масалалар хусусида бош қотиришга каминанинг илми ҳам, журъати ҳам етмаса керак.

Энг осон йўли - дунё жамоатчилиги эътироф этган ўнта асарнинг номини айтиб қўяқолиш. Шунда сих ҳам куймайди, кабоб ҳам, бу борадаги нодонлигимиз ҳам, мутолаага танбаллигимиз ҳам билинмай кетади. Лекин дунё тан олган деб дуч келган нарсани мақтайвериш ҳам инсофданмикан? Биз учун бошқалар ўқиса, биз учун бошқалар фикрласа, бизнинг ишимиз фақат маҳлиёликдан иборат бўлса...

Ҳамонки, шундай савол берилган экан, кўнглимда борини айтиб қўяқолай: аввало мутолаа санъатини ўрганиб олайлик, баҳолаш бўлса қочмас.

II

Нега энди фақат XX асрда ёзилган асарларни назарда тутиш керак? Асримиз поёнига етиб бораётгани учунми? Ундай десак, фақат бир аср эмас, балки мингйиллик ҳам ниҳоя топиб бормоқда-ку? Ёки XX асрдан наридаги асарларни ҳам саноққа тортадиган бўлсак, бу тарафдагиларга бўш ўрин қолмайдими?

Башарти, адабиётимизни замонларга бўлмай, айнан ўнта асарнинг номини қайд этиш зарур бўлса, тўққизтасини Алишер Навоий ижодий меросидан танлаб олган бўлар эдим. Биттаси - эҳтиёжи шарт - келажак учун тургани маъқул. Шоядки, истиқболда Алишер Навоийдек яна бир буюк ижодкор пайдо бўлса...

Абдулла УЛУҒОВ (мунаққид):

I

XX асрнинг энг эътиборли асарлари... Улар анча-мунча. "10 та энг сараси" деган мезон қўйиладиган бўлса, уларнинг қайси бирини кўрсатсам экан, деб иккиланиб қоласан, киши. Бироқ XX асрнинг энг эътиборли асарлари рўйхати бошида Фёдор Достоевский романлари кўрсатилса, албатта, адолатдан бўлади. Чунки бу асрнинг энг сара асарлари бўлган Жеймс Жойснинг "Улисс" ("Одиссея"), Михаил Булгаковнинг "Уста ва Маргарита", Габриэл Гарсиа Маркеснинг "Юз йил ёлғизликда", Томас Маннннинг "Иосиф ва биродарлари", Андрей Платоновнинг "Хандақ", "Чевенгур", "Ювенильное море" ("Ёшлик уммони"), Владимир Набоковнинг "Лолита", Марсел Прустнинг "В сторону Свана" ("Сванга томон"), Август Стриндбергнинг "Красная комната" ("Қизил хона"), Гайто Газдановнинг "Полёт" ("Учиш"), Кнут Гамсуннинг "Пан", "Виктория", Андрей Белыйнинг "Петербург" асарлари, Хорхе Луис Борхес ҳикоялари бағрида ҳаётни, инсон дунёсини "Телба" муаллифига хос кузатиш, кўрсатиш аён бўлиб туради.

XX аср адабиётида "Тинч Дон" деган яна бир асар мавжудки, уни ким ёзганидан қатъи назар, беҳад мароқли, таъсирчандир.

Улкан истеъдодларнинг алоҳида битта асарини ажратиб олиб, айнан шуниси яхши, дейиш ниҳоятда машаққат. Чунки улар бир-бирига ўхшамайди. Ҳар бири ўз фазилати билан ярқираб туради. Шундай бўлса-да, Чингиз Айтматовнинг "Қиёмат" романи адиб ижодининг чўққиси саналади. Бу асар энг адолатли мезонлар билан ёндашилганида XX аср жаҳон адабиётининг энг сара ўнлиги биринчи бешлигида туришга муносиб.

II

XX аср ўзбек адабиётининг энг сара ўн асари... "Энг сара"ни қайси мезонда ўлчаш керак? Агар "жаҳон адабиётининг энг эътиборли асарлари" мезонидан келиб чиқиладиган бўлса, ўзбек адабиётида шу мезонга лойиқ асар борми?..

Ўзимизнинг жайдари мезонларимиз билан ёндашсак-чи... Ўнта чиқармикан? Санайлик-чи:

1. Чўлпон. "Кеча ва кундуз" романи.
2. Абдулла Қаҳҳор. "Сароб" романи.
3. Мақсуд Шайхзода. "Мирзо Улуғбек" трагедияси.
4. Одил Ёқубов. "Улуғбек хазинаси", "Кўҳна дунё" романлари.
5. Абдулла Қодирий. "Ўткан кунлар" романи.
6. Абдулла Орипов. "Баҳор" шеъри.
7. Рауф Парфи. Шеърлар.
8. Мурод Муҳаммад Дўст. "Лолазор" романи, "Дашту далаларда" ҳикояси.
9. Назар Эшонқул. "Қора китоб" қиссаси.

Ўнтага етмади. Лекин шу "рўйхат"нинг ўзи ҳам анча кўнгилчанлик билан тартибланди...

Ўрганинг ва ўқинг. Мазмунли китобларни ўқинг. Қолганини ҳаёт ўз йўриғига солади.

Ф.ДОСТОЕВСКИЙ

Омон МУХТОР (ёзувчи ва шоир):

I

1. А. де Сент-Экзюпери. "Бола пошшо". Повест-қисса.
2. Г.Г. Маркес. "Ёлғизликнинг юз йили". Роман.
3. Э.Хемингуэй. "Алвидо, қурол!" Роман.
4. Г.Бёлл. "Масхарабознинг кўрган-кечирганлари". Роман.
5. Ж.Пристли драмалари.
6. Ж.Сименоннинг Мэгре ҳақидаги романлар туркуми.
7. М.Шолохов. "Тинч Дон". Трилогия.
8. Кабо Абэ. "Қумдаги хотин". Роман.
9. Х.Кортасар ҳикоялари.
10. Р.Бредбери ҳикоялари.

ИЛОВА: XX аср жаҳон адабиётидаги яхши асарларни аслида ўнта билан чегаралаб қўйиш қийин, камида юзта асарни айтиш мумкин. Мен бир қисмини олдим, холос.

II

1. С.Айний. "Судхўрнинг ўлими". Повест.
2. А.Қодирий. "Ўткан кунлар". Роман.
3. Фитрат. "Абулфайзхон". Трагедия.
4. Чўлпон. "Кеча ва кундуз". Роман.
5. Ғ.Ғулом. "Шум бола". Повест.
6. О.Ёқубов."Улуғбек хазинаси". Роман.
7. Ш.Холмирзаевнинг 70 - 80-йиллар ҳикоялари.
8. Р.Парфи. "Сабр дарахти" китоби.
9. М.Муҳаммад Дўст. "Лолазор". Роман.
10. Тоғай Мурод қиссалари.

ИЛОВА: Ўзбек адабиётидан яна бир қанча асарларни эсласа бўлади. Бу ўринда ҳам бир қисмини айтдим. Нокамтарликка йўйманг: эҳтимолки, менинг ҳам 9 романимдан кимдир қайси биринидир эслар...

Умарали НОРМАТОВ (адабиётшунос):

I

1. Ф. Кафка. "Жараён". Роман.
2. М.Булгаков. "Уста ва Маргарита". Роман.
3. Э,Хемингуэй. "Чол ва денгиз". Повест.
4. К.Абэ. "Қумдаги хотин". Роман.
5. Г.Маркес. "Ёлғизликнинг юз йили". Роман.
6. А.Камю. "Бегона". Повест.
7. Ч.Айтматов. "Оқ кема". Повест.
8. Н.Думбадзе. "Ҳэлладос". Ҳикоя.
9. Х.Рулфо. "Педро Парамо". Роман.
10. Уно Коитиро. "Китлар худоси". Ҳикоя.

II

1. Чўлпон. "Гўзал". Шеър.
2. А.Қодирий. "Ўткан кунлар". Роман.
3. Ойбек. "Наъматак". Шеър.
4. А.Қаҳҳор. "Анор". Ҳикоя.
5. Ҳ.Олимжон. "Ишим бордир ўша оҳуда..." Шеър.
6. Ғ.Ғулом. "Шум бола". Повест.
7. Миртемир. "Мажнунтол остига ўтқазинг мени...", "Онагинам" шеърлари.
8. Э.Воҳидов. "Руҳлар исёни". Достон.
9. А.Орипов. "Биринчи муҳаббатим". Шеър.
10. Тоғай Мурод. "Ойдинда юрган одамлар".

Тоҳир МАЛИК (ёзувчи):

I

1. Э.Войнич. "Сўна" (роман).
2. М.Пюзо. "Чўқинтирган ота" ("Крестный отец") (роман).
3. Ч.Айтматов. "Асрни қаритган кун"(роман).
4. Г.Маркес. "Ёлғизликнинг юз йили"(роман).
5. Э.Хемингуэй. "Чол ва денгиз" (повест).
6. К.Абэ. "Қумдаги хотин", "Қути одам" (романлар).
7. Ф.Бойкурт. "Каклик" (роман).
8. Р.Гунтекин. "Чоликуши" (роман).
9. А.Платонов. "Чевенгур" (роман).
10. Ж.Чейз. "Дунё чўнтакдадир"(роман).

II

1. А.Қодирий. "Ўткан кунлар".
2. Ойбек. "Навоий".
3. М.Исмоилий. "Фарғона тонг отгунча"(I китоб)
4. Фитрат. "Абулфайзхон".
5. Чўлпон. "Бузилган ўлкага".
6. Ғ.Ғулом. "Шум бола".
7. Э.Воҳидов. "Ўзбегим".
8. Х.Тўхтабоев. "Мунгли кўзлар".
9. А.Обиджон. "Мешполвоннинг саргузаштлари".
10. О.Матжон. "Беруний" (драматик достон).

Қозоқбой ЙЎЛДОШЕВ (адабиётшунос):

I

1. М.Пруст. "Путь к Свану" ("Сванга йўл")
2. Ю. О'Нил. "Қайрағоч соясида". Пиеса.
3. Ж.Лондон. "Мартин Иден".
4. Муҳаммад Ҳодий. "Ҳаёт садолари". Достон.
5. Г.Маркес. "Ёлғизликда юз йил".
6. Ч.Айтматов. "Асрга татигулик кун".
7. М.Булгаков. "Уста ва Маргарита".
8. А.Платонов. "Чевенгур".
9. А.Барбюс. "Огонь" ("Ўт").
10. Ў.Сулаймонов. "Арғумоқлар". Шеър.

II

1. А.Қодирий. "Ўткан кунлар".
2. Чўлпон. "Қаландар ишқи", "Гўзал". Шеърлар.
3. Ғ.Ғулом. "Вақт" шеъри, "Ҳасан Кайфий" ҳикояси.
4. А.Қаҳҳор. "Даҳшат", "Ўғри" ҳикоялари.
5. У.Носир. "Монолог", "Нил ва Рим" шеърлари.
6. А.Орипов. "Сароб", "Баҳор" шеърлари.
7. Р. Парфи. "Адашган руҳ" достони, "Муножот" шеъри.
8. Ш.Холмирзаев. "Булут тўсган ой" ҳикояси, "Қора камар" пиесаси.
9. Миртемир. "Бетобликда", "Шудринг" шеърлари.
10. Н.Эшонқул. "Шамолни тутиб бўлмайди" ҳикояси, "Қора китоб" қиссаси.

Дунёда ёввойи ҳолда яшайдиган қабилалардан ташқари барча халқлар китоблар билан бошқарилади.

Волтер

Раҳмон ҚЎЧҚОРОВ (адабиётшунос):

I

1. А.Камю. "Бегона". Қисса.
2. Ж.Оруэлл. "1984".
3. М.Булгаков. "Уста ва Маргарита".
4. С.Моэм. "Луна и грош".
5. Г.Маркес. "Ёлғизликнинг юз йили".
6. Илф ва Петров. "13 стул".
7. К.Абэ. "Қумдаги хотин".
8. Я.Кросс. "Императорский безумец".
9. Ч.Айтматов. "Асрни қаритган кун".
10. Сергей Есин. "Имитатор", "Гладиатор" романлари.

II

1. А.Қодирий. "Ўткан кунлар"
2. Чўлпон. "Кеча ва кундуз".
3. Ҳамза. "Паранжи сирлари".
4. Ғ.Ғулом. "Соғиниш", "Мен Яҳудий", "Осмон тўла юлдузлар..."
5. Э.Воҳидов. "Руҳлар исёни".
6. А.Орипов. "Йиллар армони" китоби.
7. Р.Парфи. "Сабр дарахти" китоби.
8. М.Муҳаммад Дўст. "Лолазор".
9. Х.Султон. "Кўнгил озодадир". Қисса.
10. Ш.Раҳмон. "Сайланма". Тўплам.

Энг улуғ хазина — яхши кутубхонадир.

В.БЕЛИНСКИЙ

Азиз САИД (шоир):

Ушбу рўйхат "Фақат шулар" деган маънода эмас, дастлаб хаёлга келган номлар ва асарлар, холос.

I

XX асрда кучайган шафқатсизлик, муҳаббатсизлик ва қалбнинг кирлануви жаҳон адабиётининг оҳангига, мавзулар ва услубига қаттиқ таъсир қилди. Энг ёмони, романтизм робиталари деярли узиб ташланди. Шундай бўлса ҳам...

1. Кафка. "Жараён".
2. Жойс. "Улисс".
3. Ч.Айтматов. "Жамила", "Алвидо, Гулсари".
4. Брехт. "Мамаша Кураж и её дети".
5. Линдгрен. "Болакай ва Карлсон".
6. Хемингуэй. "Алвидо, қурол!"
7. Н. Ҳикмат. "Инсон манзаралари".
8. Маркес. "Юз йил танҳоликда".
9. Булгаков. "Уста ва Маргарита".
10. Т. Манн. "Доктор Фаустус".

II

1. Чўлпон. "Кеча ва кундуз", шеърлари.
2. А. Қодирий. "Ўткан кунлар".
3. Ойбек. "Навоий".
4. Я. Илёсов . "Сўғдиёна".
5. Ғ. Ғулом. "Шум бола".
6. А.Қаҳҳор ҳикоялари.
7. А. Ориф. "Юзма-юз".
8. Р. Парфи. "Сабр дарахти".

Бугун жиддий адабиёт мутолааси хусусида гапириш кулгили одам бўлиб туюлиш таваккали билан тенг бўлиб қолди. Бадиий адабиётни деярли ўқимайдиган ва унинг кўнгилни поклайдиган неъматларидан бебаҳра авлод шаклланмоқда. Сабаблари эса кўп: ҳисоб-китобли ташвишлар ямлаётган вақт, TV, мактаб ва олий ўқув даргоҳларидаги таълим САВИЯСИ, қоғоз нархлари, қалам ва таълим ҳақлари, китоб эҳтиёжи ва имконият...

"Калила ва Димна"ни, "Зарбулмасал"ни ўқимаган, Навоий ва Бобурнинг бирор байтини ёд билмайдиган фарзандларимизнинг сериал ва "видео"лар кўриб пишаётган кўзларига қараб ҳайронмиз. Домакл қиличи янглиғ осилиб турган "Нима қилмоқ керак?" деган савол остидан ёшларимизнинг тил ўрганаётгани, дипломлар олаётгани каби юпанчларни соябон тутиб ўтиб қайтмоқдамиз...

Китоблар... келажакка етаклар

Мирзакалон ЖЎРАЕВ (китобсевар):

I

1. Ж.Жойс. "Улисс" (роман).
2. М.Пруст. " В поисках утраченного времени" (роман).
3. Ф.Кафка. "Процесс" (роман).
4. Т.Вульф. "Взгляни на дом свой, ангел" (роман).
5. Г.Гессе. "Игра в бисёр" (роман).
6. Э.Канетти. "Ослепление" (роман).
7. А.Экзюпери. "Планета людей" (роман-притча).
8. А.Платонов. "Чевенгур"(роман).
9. Х.Кортасар. "Игра в классики" (роман).
10. Х.Борхес. С.Беккет - рассказы и пьесы.

По воздействии на народных масс:

Лоуренс. "Любовники леди Чаттерлей".
В.Шаломов. Рассказы.
А.Солженицин. "Архипелаг ГУЛАГ".
Генри Миллер. "Тропик рака", "Тропик козерга", "Сексус" - трилогия.
А.Камю. "Посторонный".
А.Чехов. Рассказы.

УЛАР ЯХШИ КЎРГАН АДИБЛАР:

Андре МОРУА:

Гомер, Эсхил, Софокл, Аристофан, Плутарх, Тацит, Аврелий, Сенека, Вергилий, Гораций, Ювенал, Данте, Монтень, Рабле, Корнель, Кальдерон, Мольер, Вольтер, Расин, Руссо, Дидро, Шатобриан, Шекспир, Гёте, Сервантес, Бальзак, Стендаль, Гюго, Флобер, Э.По, Диккенс, Санд, Пруст, Роллан, Мориак, П.Валери, Рескин, Пушкин, Гоголь, Л.Толстой, Достоевский, Тургенев.

Герман ГЕССЕ:

Гомер, Эсхил, Софокл, Еврипид, Аристофан, Плутарх, Гораций, Лукиан, Вергилий, Овидий, Тацит, Августин, Данте, Петрарка, Ариосто, Ҳофиз, Конфуций, Монтень, Рабле, Мольер, Корнель, Сервантес, Паскаль, Вольтер, Руссо, Дидро, Бальзак, Стендаль, Флобер, Мериме, Бодлер, Золя, Мопассан, Шекспир, Мильтон, Стерн, Леопарди, Диккенс, Теккерей, Байрон, В.Скотт, О.Уайльд, Уитмен, Гёте, Шиллер, Гофман, Клейст, Ибсен, Стриндберг, Пушкин, Гоголь, Гончаров, Достоевский, Л.Толстой, Тургенев, Чехов.

Чингиз АЙТМАТОВ:

Гомер, Данте, Сервантес, Нарекаци, Гёте, Бальзак, Т.Манн, Пушкин, Достоевский, Л.Толстой, Чехов, Горький, Шолохов, Ауэзов, Хемингуэй, Фолкнер, Гарсиа Маркес, Библия.

(Рустан Рахманалиевнинг "Избранные труды" китобидан)

Ҳурматли газетхонлар!

Китоб ва китобхонга бағишлаб тайёрланган бу қўш саҳифамиз ҳақида фикрингиз қандай? Унда кўтарилган мулоҳазалар, айтилган фикрларга нисбатан Сизнинг муносабатингиз қандай? Бундан ташқари, ушбу мавзуда сизни ўйлантирган, ўйлантираётган бошқа муаммолар хусусида икки энлик мактуб ҳамда қуйида ҳукмингизга ҳавола этилаётган анкета саволларига жавобларингизни йўллайсиз, деган умиддамиз. Иншооллоҳ, йўлланган жавоб ва мулоҳазаларингиз газетамизда эълон қилинади.

I.XX аср жаҳон адабиётининг 10 энг яхши асари деб, қайси асарларни тилга оласиз?

1.__________
2.__________
3.__________
4.__________
5.__________
6.__________
7.__________
8.__________
9.__________
10.__________

II.XX аср ўзбек адабиётидаги энг яхши 10 асарни тилга олинг.

1.__________
2.__________
3.__________
4.__________
5.__________
6.__________
7.__________
8.__________
9.__________
10.__________

Исми-шарифингиз:__________

Адресингиз:__________

АЖАБО!

Ғарбий Европанинг ривожланган давлатларида келгуси асрда китоб умуман чоп этилмас эмиш, чунки барча-барча асарларни компьютер ва Интернет тизими орқали бемалол ўқиб олавериш мумкин бўлар экан.

Қўш саҳифани Маҳмуд САЪДИЙ тайёрлади.
Дизайнер Шерзод САЙДАЛИЕВ.

Хотира

МУНОСИБ ЯШАЛГАН УМР

Ҳаётни садоқат билан севган, ўз юрти, халқининг бахти ва келажаги учун муносиб хизмат қила олган, ҳатто шу йўлда жонини фидо этган матонатли кишилар хотираси ҳамиша азиз.

Мен Нўъмонжон Ғуломов ҳақида хотиралар йиғиб юрган кунларим бир нарсага амин бўлдимки, ўзидан яхши ном қолдириб кетган яхши кишиларни эслаш, аввало, ўзингда ҳам инсоний фазилатлар эҳтиёжини кучайтираркан.

Иккинчи жаҳон уруши миллионлар қатори Нўъмонжон Ғуломовнинг хонадонига ҳам чақирув қоғози жўнатди. На илож. Кўпга келган тўй.

Нўъмонжонга йўлкоп тайёрланди, ҳадемай у фронтга жўнаб кетди...

Қўлимдаги суратлар, сарғайиб кетган газета саҳифалари, китобларда битилган очерклар орқали Нўъмонжон Ғуломовнинг жангчи сифатидаги қиёфасини кўз олдимга келтираман. Урушдан кейинги фотосуратларга термуламан. Шу пайт менда ғалати хулоса пайдо бўлади: урушга "бормасликнинг иложи йўқ" дея ноилож кетган бир тоифа, бало-қазони даф қилиш учун онгли равишда, қатъият билан йўлга отланган иккинчи тоифадаги солдатлар бўлганлигини англаб етаман. Чунки орадан ҳеч қанча вақт ўтмай, урушнинг иккинчи йили ўрталарида Нўъмонжоннинг Курск ёйида бўлган жангларда кўрсатган жасорати кўпчиликни ҳайратга солиб қўйган эди. У ана шу жангларда ёвнинг бешта танкини сафдан чиқарди. Ёнаётган танкни ташлаб кетолмай, узоқ вақт жангни шу ҳолда давом эттирди. Энг сўнгги снаряди билан "Тигр"ни мажақлаб, пастки люк орқали бошқа танкка ўтиб жангни давом эттирди. Марҳум адиб Зиннат Фатхулин қаҳрамон жангчининг ўлимни писанд қилмай, мардона жанг олиб борғани ҳақида жуда таъсирли ёзган: "У эсон-омон жангдан чиқиб, Прохоровка станциясидан сал нарида, суви одам қони билан қизариб кетган сой бўйида, дарахтлари қўпориб ташланган, кўм-кўк майсазори куйиб қора ерга айланган бир жойда тирик қолганига бир ишониб, бир ишонмай ётарди."

Худди шу жангда ловиллаб ёниб ётган танкига қараб уни ўлдига чиқардилар, номи шаҳидлар рўйхатига киритилди. Аслида, не бахтки, у тирик эди.

Уруш даҳшатлари ортда қолди. Замбараклар ҳалқуми совиб, юртнинг фидойи фарзандлари уйларига қайтдилар. Уруш изтироблари, тортилган азоб-уқубатлардан чиниққан жангчилар энди енг шимариб ишга киришдилар, ҳаётни фаровон қилишга уриндилар.

Нўъмонжон Ғуломов масъул вазифага таклиф қилинди. Ўзи меҳр қўйиб танлаган касби матбуотчилик, журналистика масалалари билан шуғуллана бошлади. 1948 йилдан ЎзТАГ раҳбари, "Қизил Ўзбекистон" ("Ўзбекистон овози") газетасида партия турмуши бўлим мудири, икки йил "Қашқадарё ҳақиқати" газетасида бош муҳаррир, 1957 йили Қирғизистон Республикасида ўзбек тилида нашр этилган "Қирғизистон ҳақиқати" газетасида редакторлик қилди. 1963 йилдан то нафақа ёшига етгунга довур Матбуот Давлат қўмитасида раҳбар лавозимларида ишлади.

Нўъмонжон Ғуломов ҳақидаги тасаввуримни бойитишда Республикамизнинг таниқли матбуот ходимлари, у кишининг сафдошлари, оила аъзолари бажонидил ёрдам бердилар. Улардан эшитганларимни ўзгаришсиз ёзиб қўйдим:

Зиёд ЕСЕНБОЕВ *(кўп йиллар Давлат матбуот қўмитаси раиси бўлган, кекса матбуот ходими)*:

- Нўъмон Ғуломович аввало ўзбек миллий матбуотининг энг кўзга кўринган, забардаст журналистларидан бири эди. Биз Нўъмон ака билан "Қизил Ўзбекистон"да жуда яхши ишладик. Мен матбуот қўмитасига раис этиб тайинланганимда у кишини ишга таклиф қилдим ва катта бир бошқармани у кишига топширдим. Виждонан, қатъият билан, меҳр билан ишлади. У жуда интизомли, онгли интизомга итоат қиладиган, аниқ иш юритадиган одам эди. Сўнгроқ мен уни Қирғизистон Республикасида яшовчи ўзбеклар учун ташкил қилинган "Қирғизистон ҳақиқати" газетасига редакторликка тавсия этдим. У шу вазифани ҳам виждонан бажарди. Яна у тўғрисўз, адолатли, меҳри баланд, мард инсон эди. Айтилган сўз амалга ошиши учун йўлдан қайтмас эди.

Анвар ШОМАКСУДОВ *(кўп йиллар ТошДУнинг журналистика факультетига раҳбарлик қилган устоз журналист, олим)*:

- Мен факультет раҳбари сифатида студентлар учун ўқув-машқ босмахонаси ташкил қилиш ташвишида юрардим. Кўп жойларга бу масала юзасидан мурожаат ҳам қилган эдик. Мен ўша пайтда матбуот қўмитаси раиси бўлиб ишлаган Зиёд Есенбоевнинг олдига кириб, шу масалада ёрдам сўрадим. У киши бизни бошқарма бошлиғи Нўъмон Ғуломовга рўпара қилдилар. Нўъмон Ғуломов бизнинг ишимизга жонидили билан киришди. Режамиз айтилган муддатидан анча илгари амалга ошди. Қарангки, ўша босмахона ҳозир студентларимизнинг севимли тажриба мактаби сифатида ишлаяпти.

Васила ШУКУРХЎЖАЕВА *(Нўъмон Ғуломовнинг синглиси, меҳнат фахрийси)*:

- Акам ниҳоятда тартибли, серсаховат инсон эдилар. Хиёнатни ёмон кўрардилар, ғирромчиликка тоқат қилолмасдилар. Атрофи гавжум, серулфат киши эди. Сал ноқулай бўлса ҳам айтай, келган меҳмонларини баъзан бекаму-кўст кутиб олишга қурбилари келмай қоларди. Мен тикувчиликдан яхши пул топардим, шунда акамга билинтирмай у кишини қўллаб юборардим, йўқ, барибир билиб қоларди, мени эркалаб қўярдилар...

Болтабой ЮСУПОВ *(шогирдлари, кекса журналист)*:

- 1957 йили "Қирғизистон ҳақиқати" газетасида Нўъмон аканинг қўлида ишлаганман. Машъал Ҳакимов иккаламизнинг "Дадил қадам" деган очеркимиз газетада босилиб чиққандан сўнг Нўъмон акада бизни газетага таклиф қилиш истаги туғилиб, ишга чақирдилар. Шу-шу Нўъмон ака Тошкентга қайтгунча биз у кишининг қўлларида ишладик. Мен журналистика деган соҳага кириб, нимаики обрўэътибор топган бўлсам, 40 йилдан кўпроқ вақт мобайнида қанақанги вазифаларга лойиқ топилган бўлсам, буларнинг барчаси Нўъмон аканинг берган тарбияси, таълими, тажрибаси маҳсулидир. Мен у кишининг қозонида қайнаб кам бўлмадим.

Саидмурод ТИЛЛАХЎЖАЕВ *(Ўзтелерадиокомпания масъул раҳбарларидан бири, таниқли журналист)*:

- О-о, биласизми, сиз мендан қандай одам ҳақида сўраяпсиз! Ажойиб зот эди у киши. Иш учун жони-дилини берардилар, айни пайтда тенги йўқ улфат эди. Айтайлик, биргина материалларнинг сарлавҳаси учун қанча жон койитарди. Яхши сарлавҳага мукофотлар белгиларди.

Столи тортмасида яхши топилган сарлавҳа учун, албатта, қандайдир совға турарди, ким шу сарлавҳани топса, совға ўшаники эди. Кунлардан бирида газетага навбатчилик менга тўғри келди. Ўша сон тайёр бўлиб, унга Нўъмон ака имзо қўйишлари керак. Афсуски, Нўъмон акани топа олмай қолдик. Тонг ёришиб қолган, ҳадемай ишчилар кетади, ўрнига бошқа ишчилар келади, агар биз газетани босишга бермасак, катта жарима тўлашимиз керак, мен шунда таваккал Нўъмон аканинг имзосини ўхшатиб қўйиб юбордим. Зарур бир иш билан ушланиб қолган Нўъмон ака босмахонага ҳовлиқиб кириб келдилар, аҳволни суриштириб, саҳифаларда хато йўқлигини аниқлаганларидан сўнг, зарурат нуқтаи назаридан қилган номақбул ишим учун мени койимадилар, балки елкамга қоқиб: "Гуноҳингиз фазилатга йўйилди, раҳмат, ука", деганлари кечагидек ёдимда.

Устоз Асқад Мухтор ёшлар билан қилган суҳбатларининг бирида: "Умрни исроф қилмаслик, яшаш экан деб йилларни ҳавога совурмаслик керак", дея маслаҳат берган эдилар. Нўъмон Ғуломов ҳақидаги ўй ва тасаввурларимни жамлашга интилганимда, негадир Асқад домланинг ўша маслаҳатини бот-бот эсладим. Шунда ишонч ҳосил қилдимки, бир умр ловуллаб яшаган, умрини яхшилик учун бахшида қилган, етакчи касби эзгулик бўлган Нўъмон Ғуломов каби кишиларнинг ҳаёти, босиб ўтган йўли бизлар учун умрни беҳуда сарфламасликка даъват, муносиб яшашга чақириқ бўлиб жаранглайверади...

Улуғбек РАҲИМОВ

ОРЗУЛАРИ МЎЛ

Умр ўлчови йиллар билан эмас, қандай яшаганинг билан белгиланади. Шу нуқтаи назардан қаралса, ўтган умрим ҳар нечук бекор ўтмабди-да, дея қониқиш ҳосил қиладиган бахтиёр инсонлардан бири Жиззах воҳасининг таниқли журналисти Алибой Эргашев десак янглишмаган бўламиз.

Етмишинчи-саксонинчи йилларда Ғаллаоролнинг қирадирларига сочилиб ётган қишлоқларни кезиб, тўқсонинчи йилларда вилоятимиз ижтимоий ҳаётидаги муаммоларни таҳлил қилишдан эринмаган заҳматкаш қаламкаш Алибой ака бугун сочларига оқ оралаб олтмишинчи баҳорини қаршилаб қўйибди. Камгап, табиатан оғир-вазмин, ҳамиша халқ ташвишлари-ю муаммоларини ўйлаб хаёлга чўмиб юради бу инсон.

Йиллар ва йўллар... Алибой Эргашевнинг босиб ўтган йиллари, йўллари қаерларга бориб туташмаган дейсиз... 1965 йилда Булунғур туманидаги "Коммунист" газетасида мухбир бўлиб иш бошлаган Алибой ака кейинчалик "Бахмал ҳаёти", "Ғаллаорол овози" газеталарида мухбир, бўлим мудири, бош муҳаррир ўринбосари, радиоэшиттиришлар муҳаррири вазифаларида ишлади. У киши ёзган мақолалар, лавҳалар, очеркларда тоғ қишлоқларининг гўзал манзаралари, машаққатли, аммо мароқли ҳаёт кечирувчи содда, самимий қишлоқ одамлари ўзига хос бўёқларда меҳр билан тасвирланардики, ўқиган кишининг хотирасида узоқ вақт сақланиб қоларди.

Алибой ака 1971 йилдан бошлаб 17 йил "Ғаллаорол овози" газетасида бош муҳаррир бўлиб ишлади. Бир лавозимда шунча йил ишлаш ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. Зеро, у раҳбар бўлиб таҳририятнинг ҳар бир аъзосига устоз, сирдош, кўмакдош сифатида ёндошар ва шунинг шарофати туфайли атрофидагиларнинг меҳрини қозонган эди. Ўта талабчанлик ва адолат мезони бош муҳаррирнинг доимий шиори бўлди.

Очиғини айтганда, бугунги кунда Жиззах вилоятида ва республика газеталарида "Алибой Эргашевнинг шогирдиман", дея ғурурланувчи қаламкашларни кўплаб учратиш мумкин.

90-йилларда Алибой Эргашев фаолиятида янги босқич бошланди. У энди "Ишонч" газетасининг вилоят мухбири сифатида Жиззахда ижтимоий таъминот ва ижтимоий ҳимоя, инсон манфаати мавзуларида кескин мақолалар эълон қилди. Бунга "Амалга ошмаган ташаббус", "Бозордаги "сунъий" дарвоза", "Чаккига дакки", "Саёҳатдаги қўмита", "Ойни этак билан ёпиб бўлмас", "Пул айланишидаги аччиқ ва очиқ гаплар" сингари қатор мақолаларини мисол қилиб кўрсатиш мумкин. Сўнгги йилларда эса "Савдогар", "Қадрият" газеталарининг вилоят мухбири сифатида журналистиканинг ҳамма жанрларида қалам тебратиб... газетхонлар ҳурматига сазовор бўлмоқда...

Хуллас, ҳар сафар бу заҳматкаш инсонни учратсам, унинг ёзганларини ўқисам беихтиёр Бахмалнинг сўлим арчалари, Ғаллаоролнинг бепоён буғдойлари, юзлари офтобдан қорайган, дашт шамолидан дағаллашган қишлоқ одамлари кўз олдимда жонланаверади.

Шундай одамлар бўладики, улар умр бўйи фақат ўзларини ўйлаганлари учун ҳам жисмонан, ҳам ақлан тез қаришади. Куч-қувватини, билим ва маҳоратини халққа хизмат қилишга сарфлаганлар эса кексайган чоғларида ҳам руҳан тетик бўладилар. Уларнинг фикрлари теран, ақллари тоғ дарёларидек жўшқин бўлади. Алибой Эргашев ана шундайлар сирасидандир.

Абдураҳмон КАРИМОВ

Жиззах

ҲАММАНИНГ ОЛИМЖОН АКАСИ

"Муштум" билан "Афанди"нинг ҳам!

Бу дунёда инсон бир-бирини кашф этиб яшаркан. "Саодат" журналига ишга ўтиб, биринчи ош-қатиқ бўлган кишим ким бўлди денг?

- Энди окоси, танишиб қўяйлик. Каминани Олимжон ака дейишади. Эски шаҳардан. Дўппи бозорининг нонини еб катта бўлганмиз. Билмасангиз билиб қўйинг, одатда журналларда иккита муҳаррир бўлади. Биринчиси бош муҳаррир. Иккинчиси тех. муҳаррир. Тех. муҳаррир деганлари биз бўламиз. Журнал материалларилар бўларди. Борис Мизрохин олиб келган суратларни аввал опанинг муовинлари Холида опа, рассом Лайло опа, Олимжон ака ва камина ўтириб обдон танлардик. Кейин техник комиссиядан ўтказиш учун Олимжон аканинг қўлига тутқазардик.

- Олимжон, ишқилиб, танлаганларимиз комиссиядан ўтсин-да, - дердилар Холида опа умид билан. - Агарда ретуш қилишнинг иложи бўлса айтинг, ҳақини тўлаймиз.

Олимжон ака суратлар масаласида қилни қирқ ёрачилари бўларди. Опа ҳам бажонидил икки оғиз ширин сўз қилиб, имзо чекиб берардилар.

Олим ака секингина гул дўконига ўтардилар-да, бу ишни мақомига етказардилар. Кейин ўз ишларидан мамнун бўлиб:

- Арзимаган эътибор билан кўнгиллари тоғдек кўтарилди. "Саодат" деса иш-дан қолиб ҳам ишлашади, - дердилар.

У пайтларда гўшт, сарёғ, пишлоқ деган нарсалар танқис бўлар, бир ойда бир марта ишхоналар орқали тани тайёрлаб, опалардан ўтказиб бериш - Сиздан, "Саодат"ни вақтида чиқариб, Опанинг столига қўйиш - биздан.

- Шугинами? - дейман Олимжон аканинг самимий ва чапани гапларидан завқланиб.

- Ҳа, битта "но"сини ҳам айтиб қўяй. Харидорим кўп. Телефон бўлаверса қошдан қовоқ қайтармайсиз.

Олимжон ака журналда иккита муҳаррир бўлади деб шунчаки ҳазил қилмаган эканлар. Биз ходимлар журналнинг хомашёсини тайёрлаб берар эканмиз-у, уни ўрни-ўрнига қўйиб, йўргаклаш, ранг киритиш, ҳатто, гапиртирвориш даражасига етказиш босмахона деган салтанатнинг зиммасида бўлар экан. Унинг барча югур-югурлари-ю, босмахона билан муҳарририят ўртасидаги борди-келдилар тех. муҳаррирнинг зиммасида экан.

Зулфия опа ҳам келишлари билан ишни Олимжон акани йўқлашдан бошлайдилар. Олимжон ака ҳам бу йўқловга тайёр бўлиб турадилар.

- Олимжон, аҳвол қандай? - дердилар опа.

Муҳарририятдаги об-ҳаво кўпинча Олимжон аканинг ахборотларига қараб бўларди. "Ҳаммасижой-жойида, босмахонада саволлар йўқ" десалар опанинг юзларига мамнунлик югурарди, салда бу нур бутун муҳарририятга ёйиларди. Демак, яхши ишлаяпмиз экан!

Қадр

Кўпинча бизни қийнайдиган нарса рангли суратдиган комиссия олдидан чиққунча қўлимиз ишга бормай ўтирардик. Чунки кўпинча ёзиладиган очерк ва мақолаларнинг тақдири суратларга боғлиқ бўларди-да. Ишимиз ўнгидан келганини коридорнинг бошиданоқ сезардим. Сабаби Олимжон ака ўзлари севган куй - "лай-ла-лалум"ни хиргойи қилиб келардилар. Агарда кўпчилик суратлар ўтмай қолса қўнғироқ қилардилар-да: "Фалон-фалон суратлар ўтмади, бошқа ҳаракатингларни қилинглар, мен бир пас туриб чиқаман" дерди. Албатта у киши бундай хабардан кейин биздаги бўладиган жўшқин ҳолатни кўришни истамасдилар.

Бу гапдан Зулфия опани ҳам хабардор қилардик. Зулфия опа дарров телефонни ёнларига тортардилар-да, ўтмаган сурат қайси вилоятдан бўлса, ўша жойнинг каттаси билан боғланардилар. Ишни тезда битириб, суратчини орқасига қайтариб юборишни илтимос қилардилар. Борис акани қаердасан Андижон ёки Самарқанд деб қайта йўлга жўнатардилар. Опа: "Битта сонга мўлжалланган нарса албатта шу сонда кетиши керак, кейинги соннинг ўз насибаси бор", дердилар.

Бундай ҳолатларда Олимжон ака гўё ўзини айбдор ҳис қилгандек хомуш тортиб қоларди. Буни Опа дарров сезардилар-да:

- Айб Сиздамас, Олимжон, бизда, жа интизомни бўшаштирворганмиз-да, мана оқибати, - дердилар.

- Ҳа, энди, Опа, ўйнаб-кулиб ишлаганга нима етсин, - деб қўярдилар Олимжон ака.

Ўйнаб-кулиб ишлаш... Бунинг ўзи бўлмайди, албатта. Аввало шароит яратиш керак. Олимжон ака ишнинг Бисмиллосидан кайфият яратишга ҳаракат қиларди. Аёлларга "онам" деб, эркакларга "отам" деб, ишлаб чиқариш бўлимидагиларга "жоним" деб мурожаат қиларди. Босмахонадагилар ҳам "позовите Жоним", қўшни муҳарририятдагилар эса "Отам бормилар!" деб қўнғироқ қилишарди.

Байрам кунлари олдидан Олимжон ака қўлимга узун рўйхат тутқазардилар-да:

- Буларга, албатта, Зулфия опа қўл қўйган табрик қоғози бўлиши керак, - дердилар. Улар босмахона ишчиларкатиларди. Ўшанда ҳам Олимжон ака журнал иши билан бевосита алоқадор ишчиларни ўйлар эдилар.

Муҳарририят ва босмахонадаги ишлар тугаб, ҳамма уйга отланса, Олим ака, албатта, кимнидир кутарди. Сал ўтмай:

- Ассалому алайкум, устоз, - деб Муҳаммаджон Аҳмедов, Адҳам Жўрабоев ёки Юсуфжон, ишқилиб, битта шогирди кириб келарди. Бир пиёладан чой ичиб, ақлни пешлаб олишарди-да, шогирдларига қўлёзмаларини босмахонага туширишга ёрдамлашарди.

Бундан ташқари қаламкашларнинг тўй-маърака маслаҳатлари ҳам Олимжон аканинг ҳузурида пишарди. Олимжон ака Тошкентнинг "Айрилиш" маҳалласида узоқ вақт маҳалла оқсоқолининг котиби бўлиб ишлаган, пасту баландни яхши билардилар. У кишининг маслаҳати билан бошланган тўй ниҳоятда саранжом, тартибли, гўзал ўтарди. Исрофгарчилик бўлмасди. Яна энг қизиғи, у кишида мана мен деган ошпазлар, карнай-сурнайчилар, санъаткорлар, ҳатто хатначиларнинг ҳам яшаш жойлари, телефон рақамлари бўларди.

- Жа бошингиз оғримаган одамсиз-да, - деб қўярдим баъзан, ярим жиддий, ярим ҳазил билан.

- Эй, жўражон, мендан йўл-йўриқ экан, пул сўрашмаяпти-ку. Одамлар бор пулнинг сассиғига ётолмайди, лекин тўртта одамни чақириб, кузатолмайди. Тўйига борсанг нон келади, чой келмайди, ош келади, чойдан дарак йўқ...

Қайси қаламкашнинг тўйига борсангиз, ўртада Олим акани кўрасиз. У киши бор жойда тартиб бўлади. Баъзи тўй, маъракаларда пала-партишлик бўлса "Эй аттанг, бу жойнинг Олим акаси йўқ экан-да", деб қўямиз. Олим ака одам кутяптими - тўй эгаси ташқарида бемалол қўл қовуштириб тураверади. Бу - ҳамманинг қўлидан келавермайдиган катта санъат.

Олим ака энди тех. муҳаррир эмас, у киши ҳозир "Муштум" ва "Афанди"нинг отахони! Бу икки нашрда масъул котиб. Журнални, газетани варақлаб сал жилмайдингизми, бунинг савоби Олимжон акага ҳам тегади деяверинг. У киши 60 га кирдилар. Қутлуғ ёшлари муборак бўлсин!

Эркин МАЛИКОВ

ЮТУҚЛИ БОШҚОТИРМА

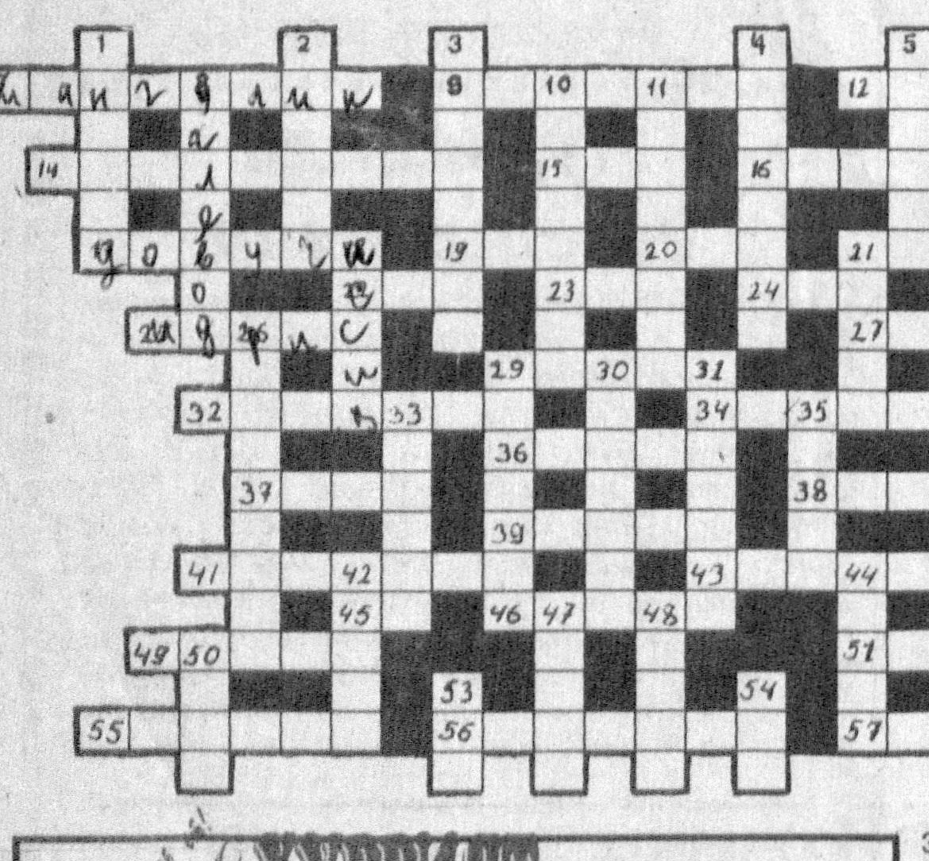

Бошқотирма ҳомийси Самарқанд шаҳридаги "Интизор" МЧЖ корхонаси

Бўйига: 1.Охир, хотима. 2.Қадимий ўлчов бирлиги. 3.Мумтоз лирикада "чўғ" маъносини англатувчи сўз. 4.Сўзсиз бўйсунувчи. 5.Бразилиялик машҳур футболчи. 6.Эронга оид. 8.Водород ва углеродли бирикмаларнинг умумий номи. 10.Афғонистонлик мужоҳид. 11.Журналистик жанр тури. 13.Жазо тури, сургун. 18. Қиш совуқ, ёз .?. . 21.Исо пайғамбарнинг лақаби. 26.Адабий оқим тури. 28.Ичимлик, мусаллас. 29.Уқубатсиз, қийноқсиз. 30.Бола учун отадан ундириладиган ҳақ. 31.Шоҳи нимадан тўқилади? 33.Тоғ меваси. 35.Дарахт кўчати. 40.Ҳ.Олимжон достонларидан бирининг қаҳрамони. 42.Вазирликлардан бири. 44.Ушалмаган орзу. 47.Кинофильмлар учун мўлжалланган машҳур мукофот номи. 48.Теварак, ён-вер. 50.Ислом шариати бўйича ажрашган аёллар турмушга чиқмай туриши керак бўлган муддат. 52.Сепиладиган хушбўй. 53.Дастурхонимиз кўрки. 54.Шубҳасиз ўзимизники.

Энига: 7.Абадият. 9.Ибодатдан олдинги покланиш. 12.Деҳқончилик иш қуроли. 14.Текислаш. 15."Кам"нинг зид маънолиси. 16.Лотин Америкаси мамлакати. 17.Олчанинг шевада аталиши. 19.Туққан қариндош. 20.Мусиқанинг ғарбдан келган тури. 21."Ҳўл" сўзининг русчаси. 22.Бургутларга бериладиган сифатлардан бири. 23.Ўрта Осиёда ўсадиган дарахт. 24.Оқ билан қоранинг аралашмаси. 25.Пайғамбарлардан бирининг исми. 27.Новдадан тўқилган патнис. 29. Кирага олиш (тескарисига). 32.Ямаш иши билан шуғулланувчи киши. 34.Яширинча, ҳеч кимга билдирмасдан. 36.Муҳаммад алайҳиссаломнинг оналари. 37.Авлод. 38."Ҳақиқат"нинг ўзаги. 39.Бирор мавзуга бағишлаб чиқариладиган лавҳа. 41.Садақа олувчи, гадой. 43.Бирор геометрик шаклнинг атрофидан чизилган доира. 45.Рус тилида тасдиқ маъносини берувчи сўз. 46.Модал сўзлардан бири. 49.Географик томонлардан бири. 51.Туркманистоннинг пул бирлиги. 55.Матбуотда қарши фикр билдириш усули. 56.Мумтоз адабиётда "оламни безатувчи, гўзал" маъноларини берувчи сўз. 57.Қиз номи.

Совринлар энг тез келган ва энг тўғри бўлган жавобларга берилади.

ҲУРРИЯТ
Мустақил газета

12 - 18 май
19 (121) сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир **Хуршид ДЎСТМУҲАММАД**

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Амирқул КАРИМОВ, Наим КАРИМОВ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Аҳмаджон ЎЛМАСОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт- матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Зокиржон АЛИБЕКОВ
Саҳифаловчи: ШЕРЗОД С.

Босиш вақти — 21.00
Топширилди — 17.00
Буюртма — Г 0220

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

ОВОЗА

Жарқўрғон туманидаги қишлоқ жойларда табиий газ ва электрни исталган пайтда тез-тез ўчириб қўйиш йўли билан шу соҳа мутасаддилари арзини кимга айтишни билмайдиган халқнинг асабини синаётган эмиш.

ОЛИМЛИК - ФИДОЙИЛИК

Буюк адиб Хорхе Луис Борхес ўз ҳикоялари ҳақида гапира туриб: "Мен бир умр шоирликни орзу қилгандим", деган фикрни айтганди. Кўпчилик ижодкорларда шундай. Гарчанд улар шоир бўлмасалар-да, шеър ёзмасалар-да, уларнинг табиатан шоир эканлигини илғаб олиш қийин эмас.

Иброҳим Ҳаққул ҳам шоир. У илмнинг, тафаккурнинг шоири. Сўзни, сўзнинг илоҳий сеҳрини нозик илғайди. Унинг мулоҳазалари сизни сергаклантиради, фикрлашга ундайди, баҳсга чорлайди.

Илм ҳам, ҳаёт ҳам тасодифларга тўла. Бироқ инсон ҳаёти тасодиф бўлмаганидек, чинакам олимнинг илм йўлига кириши, бирор-бир мавзуга қўл уриши ҳам тасодиф бўлмайди.

Одатда олимнинг фазилати, менингча, икки нарсада яққол намоён бўлади: биринчиси, унинг мавзу танлашида, иккинчиси - ўзига шогирдлар танлай олишида.

Иброҳим Ҳаққул "Ўзбек адабиётида рубоий" мавзуига қўл уриб, шу мавзуда номзодлик ишини муваффақият билан ёқлаганда, унинг сафдошлари, устоз олимлар илмга теран фикрли, нозикфаҳм ёш бир адабиётшунос кириб келганига амин бўлишганди, унга катта ишонч билдиришганди. Бу масъулиятни яхши ҳис этган И.Ҳаққул ўз устида тинмай ишлади, мумтоз адабиётимизни янада чуқурроқ ўрганишга киришди, бирин-кетин илмий мақолалар эълон қила бошлади. Китоблар чоп этди. Республикамиз адабий муҳитига дадил кириб борди. 1995 йили эса "Ўзбек тасаввуф шеъриятининг шаклланиши ва тараққиёти (ғоявийлик, издошлик ва образлар олами)" мавзуидаги докторлик диссертациясини муваффақият билан ёқлади. Республикамизда кўзга кўринган етук адабиётшунос олим сифатида танилди.

Эсимда, биз Тошкент давлат университетида ўқиб юрган кезларимизда Иброҳим Ҳаққулнинг "Занжирбанд шер қошида", "Абадият фарзандлари", "Тасаввуф ва шеърият" номли китоблари, айниқса, Аҳмад Яссавий ҳикматлари ва унга ёзилган сўзбоши талабалар орасида катта қизиқиш уйғотганди. Иброҳим ака Яссавий ҳикматларини, шоирнинг фалсафий қарашларини фақат ўз даври билан эмас, балки унинг кейинги издошлари, XX аср ўзбек адабиёти, жаҳондаги етакчи фалсафий оқимлар билан ҳам қиёслайди. Яссавий ҳикматларига турли томондан турлича назар ташлайди. Яссавий ҳикматларида, умуман, тасаввуф адабиётидаги кўп маънолилик, кўп қатламлилик, яъни полифоник қатлам ҳақидаги фикрларни ҳам И.Ҳаққул ўзининг Яссавий ҳикматларига бағишланган мақоласида биринчилардан бўлиб илгари сурган эди.

Маънавият масаласи республикамизда бугун давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Зеро, ўз ўтмиши, маънавияти, миллий қадриятларини билган, ўрганган, қадрлай олган халқгина буюк ишларни амалга оширишга қодирдир. Ана шунинг учун ҳам Президентимиз ташаббуси билан Республика Маънавият ва маърифат жамоатчилик маркази ташкил топди. И.Ҳаққул ана шу марказ ташкил этилган кундан бошлаб, унинг ишига муносиб улушини қўшиб келмоқда.

Айниқса, олимнинг "Тафаккур" ва бошқа газета-журналлардаги, радио ва телевидениедаги маънавий ҳаётимизга оид чиқишлари халқимизда катта таассурот қолдирмоқда.

Иброҳим Ҳаққулнинг 1998 йили "Маънавият" нашриётида босилган "Ирфон ва идрок" номли китоби тасаввуф ихлосмандлари томонидан илиқ кутиб олинди. Бу китобда севимли олимимиз халқимиз маънавиятининг, унинг кўп асрлик бой тарихининг бир бўлаги бўлган мумтоз адабиётимизни теран таҳлил этади. Тасаввуф адабиётининг етук намояндалари бўлган Хожа Аҳмад Яссавий, Сулаймон Боқирғоний, Жалолиддин Румий, Алишер Навоий каби улуғ шоирларимиз ижодининг сир-синоати, мўъжиза ва кароматӣ, ғоявий-бадиий жиҳатларини, лисоний ва фалсафий хусусиятларини чуқур ёритиб беради.

Тасаввуф - гўзаллик илми. Маъно-моҳият, тафаккур ва қудрат илмидир. Ундаги қудратни, шукуҳ ва завқни, гўзаллик ва улуғликни ҳис қилиш учун ҳам ижодкорнинг ўзи, қалби, ботини гўзал бўлиши керак. Иброҳим Ҳаққул буни яхши илғайди, чуқур ҳис этади.

Олимнинг тадқиқотларини шеъриятдаги лирик маъноларни, тасаввуф ва шеърият орасидаги муносабатларни, тасаввуф ҳақиқатларини, асримиз боши ва ҳозирги адабий жараёнларни англаш, таҳлилу тадқиқ қилиш каби бир неча йўналишларга бўлиш мумкин. Айниқса, олимнинг Яссавий, Боқирғоний, Сўфи Оллоёр, Огаҳий, Румий, Эмро каби мутасаввиф шоирлар ижодига доир янги изланишларини мумтоз адабиётимизнинг тасаввуфий йўналиши борасидаги илк тадқиқотлар сирасига киритиш мумкин.

Шу пайтга қадар олимнинг юз йигирмадан ортиқ илмий мақолалари ва ўн бешга яқин китоби чоп этилган. И.Ҳаққул нафақат мумтоз адабиёт, балки XX аср аввали ва ҳозирги замон адабиёти, умуман, дунё адабиётининг ҳам зукко билимдони. Унинг Чўлпон, Усмон Носир, Абдулла Орипов, Хуршид Даврон, Миразиз Аъзам, Рауф Парфи каби шоирларимиз ижодига бағишланган ўнлаб мақолалари, А.Орипов, У.Азим, Р.Парфи, Т.Жўра, М.Қаршибой каби шоир ва зиёлиларимиз билан қилган суҳбатлари адабиёт ихлосмандларига манзур бўлган.

"Тафаккур" журналида 1997 йилдан буён олим тайёрлаган "Тасаввуф истилоҳлари луғати" мунтазам бериб борилмоқда. Бу луғат мумтоз тасаввуфий адабиёт билан қизиқувчиларга қўлланма сифатида ёрдам бериши шубҳасиздир.

Олимнинг ноширлик ва таржимонлик фаолияти ҳам эътиборга молик. У нашрга тайёрлаган Чўлпоннинг "Баҳорни соғиндим" (1988), "Аҳмад Яссавий. Ҳикматлар"(1991); Сулаймон Боқирғонийнинг "Боқирғон китоби" (1991), "Меърожнома" (1995, С.Рафиддинов билан ҳамкорликда), Аҳмад Яссавийнинг "Ҳикматлар" (Туркия, Анқара, 1995) каби китоблари ва Имом Ғаззолийнинг "Иҳёу улумиддин", профессор М.А.Жўшон нашрга тайёрлаган Ҳожи Бектоши Валийнинг "Мақолот" ва бошқа мутасаввифларнинг асарларидан таржималари И.Ҳаққул ижодий фаолиятининг ўзига хос қирраларидир.

Иброҳим ака йигирма беш йилдан буён Ўзбекистон Фанлар Академиясининг Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институтида хизмат қилиб келмоқда. Ҳозирги кунда эса қадимги давр адабиёти ва Навоий бўлимида мудирлик лавозимида фаолият кўрсатмоқда. Ўнлаб шогирдларга мураббий. Олимнинг Шарқшунослик институти, Тошкент давлат университети қошидаги малака ошириш институти, Бухоро давлат университетида тасаввуф ва ўзбек адабиёти курсидан ўқиётган маърузалари, суҳбат ва учрашувлари ёшларда катта қизиқиш уйғотмоқда. Ёшларнинг мумтоз адабиётимизни чуқурроқ билиш, ўрганишига бўлган иштиёқ ва қизиқишнинг ортиб боришига туртки бўлмоқда.

Заҳматкаш ва зукко олим, камтар инсон ва севимли мураббий Иброҳим Ҳаққул 50 ёшга тўлибди. У кишидаги завқ ва шавқ, илмга иштиёқ, фикрга ташналик ёшлар ҳавас қилгудек. Мана шу матонат, илоҳий сўз шавқи, руҳоний бедорлик, фикр соғинчи олимимизни ҳеч қачон тарк этмасин.

Нодирхон ҲАСАН